

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ:

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ.

Διάλεξη του

Αγγελου ε.α. Σεραφείμ Παπαποστόλου

Το: Μέλη και οι Φίλοι του Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών Ελλάδος"

When : 07^η Νοεμβρίου 2017, ημέρα Παρασκευή και ώρα 7.00 μ.μ

Where: στο Σπυροπούλειο Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Φιλοθέης-Ψυχικού

(οδ. Αγίας Σοφίας 1, Ν. Ψυχικό, Στάση Σκαλάκια επί της Λεωφόρου Κηφισίας).

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ

ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Οδός Ηρώων Πολυτεχνείου 77-79,

Πειραιάς, Τ.Κ. 18536

Τηλ. /Fax 210-4530044

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Εισαγωγή
Σκοπός Διάλεξης
Πηγές και Βιβλιογραφία

ΜΕΡΟΣ Α

Η Πολεμική Σύγκρουση στη Συρία
Γενικά για τη Συρία
Οι Αντίπαλες Στρατιωτικές Δυνάμεις
Οι Κυβερνητικές Δυνάμεις της Συρίας
Οι Αντικαθεστωτικοί
Οι Στρατιωτικές Επιχειρήσεις.
Ζώνες Μάχης και Συγκρούσεων

ΜΕΡΟΣ Β

Η Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά κατά τη Σύγκρουση στη Συρία.

Εισαγωγή
Υπόβαθρο
Πηγές Πληροφοριών και Πνευματικά Δικαιώματα
Τμήμα 1: Οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις των Καταστροφών
Βομβαρδισμοί
Ανταλλαγές Πυρών Όπλων
Στρατιωτική Κατοχή
Τρομοκρατία
Διαρπαγή
Μη Ελεγχόμενη/Παράνομη Κατασκευή και Κατεδάφιση
Άλλες Καταστροφές
Τμήμα 2: Περιοχές Ελληνικού Πολιτισμού σε Κίνδυνο στη Συρία
Αρχαίοι και Βυζαντινοί Οικισμοί της Βόρειας Συρίας
Η Μονή και ο Οικισμός του Αγίου Συμεών
Οχυρά και Φυλάκια του Ανατολικού Συνόρου της Ρωμαϊκής και
Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.
Η Πρωτεύουσα των Σελευκιδών, Απάμεια.

Εκτιμήσεις - Συμπεράσματα

Επιτακτική Ανάγκη Εθνικής Στρατηγικής για την Ελληνική Πολιτιστική
Κληρονομιά που βρίσκεται σε Κίνδυνο

Προβλήματα - Προτάσεις
Επίλογος

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ.

Η Παγκόσμια και η Ελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά κατά τη Σύγκρουση στη Συρία.

Εισαγωγή

*«Η Καταστροφή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς μιας χώρας, οδηγεί κατ' ευθείαν στη
Καταστροφή της Ψυχής και της Ταυτότητας των ανθρώπων της »*

Irina Bokova, Γενική Διευθύντρια της UNESCO2

Η πολιτιστική κληρονομιά δημιουργήθηκε από εκείνους που πέρασαν και προς χάριν εκείνων που θα έλθουν. Η Πολιτιστική Κληρονομιά είναι ότι θυμόμαστε, αλλά και φροντίζουμε να παραμένει στην μνήμη μας, όχι μόνο προς χάριν των δικών μας απογόνων αλλά και προς χάριν των παιδιών όλου του κόσμου. Η **Ιστορία** ξεκινά και τελειώνει με τη **Μνήμη**, και η **Πολιτιστική Κληρονομιά** μεταφέρει αυτή την **Κοινή μας Μνήμη στο Σήμερα (Παρόν)**. Και δεν μπορεί να υπάρξει η μία (Ιστορία) χωρίς την άλλη (Μνήμη).

Είναι σίγουρο ότι οι **Πολιτικοί Ηγέτες** σε όλο το κόσμο παρακολουθούν με «έκπληξη» (για ακόμη μια φορά!) την τεράστια καταστροφικότητα των πολεμικών μηχανών, τόσο στη Συρία όσο και στη υπόλοιπη περιοχή της Μ. Ανατολής. Φαίνονται και είναι τελείως απογοητευμένοι, αποσβολωμένοι καθώς η κατάσταση διολισθάνει στο **«Απόλυτο Χάος του Πολέμου**.

Εμείς ως **Ευρωπαίοι**, βλέπουμε τη πολιτιστική μας κληρονομιά, τις οποίας ένα μεγάλο μέρος είναι «κατατιθέμενο με αίμα» και «ανεξίτηλα αποτυπωμένο» στη Γή της Μέσης Ανατολής, να γίνεται αποκαΐδια και στάχτη.

Εμείς οι **Στρατιωτικοί**, ξέρουμε καλά ότι, μετά από προσβολή με ένα από τα σύγχρονα βλήματα τίποτα δεν θα μπορούσε να ανακτηθεί από ότι απέμεινε. Δυστυχώς, τίποτα δεν θα ανακτηθεί από τα απομεινάρια του ψηφιδωτού που βρίσκεται μέσα σε εκείνη την πλαστική σακούλα σκουπιδιών, που με κίνδυνο της ζωής διαφύλαξε μια μοναχή. Την σακούλα, την γεμάτη από τις χιλιάδες πολύχρωμες ψηφίδες της υπέροχης διακόσμησης της βυζαντινής εκκλησίας, που βλήθηκε με εκρηκτικά βλήματα της ίλης των αρμάτων κατά την έφοδο της στη περιοχή αυτή της Συρίας.

Ως **Έλληνες**, ας βάλουμε πάλι τα «μαύρα», γιατί πάλι καταστρέφεται ότι απέμεινε κάπου εκεί, ίσως στη Συρία, ένα ανέγγιχτο κομμάτι της ελληνικής μας ψυχής. Ας κατηγορήσουμε ακόμη μια φορά τους εαυτούς μας, γιατί, **«όλως παραδόξως»** δεν ήμασταν, Ούτε και Εκεί! Γιατί, ίσως με **προκλητική μαεστρία**, αποφεύγουμε, συνήθως, να είμαστε **ΕΚΕΙ και ΠΑΡΟΝΤΕΣ**, όταν καταστρέφεται η Ελληνική Ψυχή, που η Ιστορία έβαλε στα χέρια μας για να την προστατεύσουμε.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Ελληνική Πολιτιστική Κληρονομιά, που ίσως να αισθανόμαστε - έστω και κατ' ελάχιστο - την τιμή ότι είναι και δική μας, καταστρέφεται και στη Συρία. Από ποιούς λοιπόν και πώς να κρατηθεί η ψυχή μας;

Πως δυνατό να εκτιμηθεί, ακόμα από ένα καλοπροαίρετο αναλυτή, η «επίσημη μας» απουσία στη Μ. Ανατολή; Μήπως είναι η **αδυναμία** μας να διακρίνουμε για το λαό μας « **τι το ξεχωριστό, το δημιουργικά δικό του έχει να συνεισφέρει στον διεθνή στίβο αλληλεπίδρασης των πολιτισμών και ποιά δυναμική ετερότητα τον καθιστά ενεργητικά μέτοχο στο πολιτιστικό γίγνεσθαι**» ([Χρήστος Γιανναράς](#) «Πολιτιστική Διπλωματία , Προθεωρία ελληνικού σχεδιασμού» [Ίκαρος](#), 2003.

Οι Υπουργοί μας, οι των Εξωτερικών, μάλλον θεωρούν την περιοχή της Μ. Ανατολής εκτός της περιοχής ευθύνης τους ή έστω εκτός εμβελείας για την ασκούμενη **Πολιτιστική και Θρησκευτική τους Διπλωματία**. Παρόλο, που η προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση της πλούσιας, υλικής και άυλης, πολιτιστικής μας κληρονομιάς, εντός και **εκτός συνόρων**, συνιστά, για τον ανωτέρω σκοπό, το προσφορότερο μέσο άσκησης **Πολιτιστικής Διπλωματίας**, όπως αναφέρει στην Αποστολή του το ΥΠΕΞ.

Ακόμη και παρόλο που η Ελλάδα, στο πλαίσιο της **Εκκλησιαστικής Διπλωματίας**, θα πρέπει να διατηρεί σχέσεις αγαστής συνεργασίας με τον Οικουμενικό Θρόνο και τα υπόλοιπα **Ελληνορθόδοξα πρεσβυγενή**, καθώς και τα νεοπαγή Πατριαρχεία..., και υποστηρίζει τη προστασία της **θρησκευτικής ελευθερίας** και της **θρησκευτικής πολιτιστικής κληρονομιάς**, στη πραγματικότητα δεν φαίνεται ότι τα παραπάνω αποτελούν το πεδίο της σημερινής δράσεως ή έστω τους στόχους ενός **Διπλωματικού Σχεδίου Επιχειρήσεων** του ΥΠΕΞ για τα Πολιτιστικά και τα Θρησκευτικά θέματα στη Συρία και την Μ. Ανατολή.

Οι Υπουργοί μας, οι του Πολιτισμού, στη αρχή της κρίσης (2011-12), υπήρχε πράγματι η ανάγκη για την επιτόπου ανάπτυξη δυνάμεων, ακόμη και στρατιωτικών, για την προστασία των ελληνικών μνημείων στη Συρία, η Κυβέρνηση μας τότε απλώς παρακολουθούσε τις εξελίξεις και ενεργοποιούσε το Λιμενικό Σώμα για να ασχοληθεί με τους αναμενόμενος «λαθρομετανάστες» από την Συρία. **Τα μνημεία όμως δεν λαθρο-μετανάστευσαν**, καταστράφηκαν επιτόπου ή πήγαν «παράνομα» κάπου αλλού.

Μόλις πρόσφατα (Ιούνιος 2014) αναγκάστηκαν να ψελλίσουν, κάτω από την πίεση των άλλων υπουργών πολιτισμού της ΕΕ, ότι ίσως θα πρέπει να συγκροτηθεί μία **Επιχειρησιακή Δύναμη (task force) για τα μνημεία**, με σκοπό να παρεμβαίνει σε παρόμοιες περιστάσεις όπως της Συρία. Όταν όμως έπρεπε, δεν ασχολήθηκε κανένας.

Πότε οι Υπουργοί της Εθνικής Άμυνας έχουν εισηγηθεί στο ΚΥΣΕΑ και τον Πρωθυπουργό την αποστολή των ελληνικών στρατευμάτων για την **παροχή προστασίας της ελληνικής πολιτιστικής μας κληρονομιάς που καταστρέφεται; Πότε έθεσαν «επίσημα» το θέμα αυτό στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ;**

Ακόμη και το 2012, που η χώρα μας είχε την άμεση ευθύνη για την ανάπτυξη των Χερσαίων Δυνάμεων Ταχείας Επέμβασης του ΝΑΤΟ (NRF-12), κάτω από την διοίκηση του Στρατηγείου του Γ' Σώματος Στρατού της Θεσσαλονίκης και η κρίση ήταν πλέον σε εξέλιξη. Το θέμα της πιθανής ανάπτυξης των στρατιωτικών δυνάμεων στη Συρία ΔΕΝ

τέθηκε ποτέ από μας εκεί που θα μπορούσε τα τεθεί, ενώ πολλές χώρες θα περίμεναν θετικά μία τέτοια ελληνική πρωτοβουλία, για την άμεσα δική μας και ευρωπαϊκή γειτονία, που αποτελεί η Συρία. Αφήσαμε λοιπόν το θέμα στην εχθρική μας τύχη.

Ακόμη και τότε, που κάποιους από τους Υπουργούς μας ξύπνησαν τα φώτα των διεθνών μέσων ενημέρωσης, που τους ρωτούσαν με επιμονή, ίσως χωρίς να κάνουν και πολύ μεγάλο λάθος, για την τύχη των «**Ελληνο-ορθόδοξων Πατριαρχών**» και των **Χριστιανών της Συρίας**, ακόμη τότε λοιπόν, αλαφιασμένοι απευθύνονται: για την **παροχή προστασίας σε εκείνους που τους έχουν εξανδραποδίσει και στους «δημίους» τους για τη βοήθεια !**

Αναρωτηθήκαμε ποτέ, ποιος και γιατί αποστέρησε από την Ελλάδα, από την αρχή της κρίσης κατά το 2012, να ηγείται των διεθνών προσπαθειών (διπλωματικών και στρατιωτικών) για την σωτηρία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς στη Συρία; Ποιό είναι το κόστος που γλυτώσαμε;

ΑΛΛΑ

Είναι άραγε ποτέ, πολύ αργά, για να για να σωθούν οι ζωές των ανθρώπων και ο πολιτισμός τους;

Ας πούμε ένα ΟΧΙ. Γιατί;

Γιατί:

Επιθυμούμε η χώρα μας να είναι ένας διεθνής παράγοντας σε όλους τους τομείς. Να αναλαμβάνει το δικό της μερίδιο και την συνυπευθυνότητα σε όλους αυτούς τους τομείς και κυρίως στη συλλογική άμυνα και ασφάλεια του κόσμου.

Η Ελλάδα, από την αρχή των μελλοντικών κρίσεων, να ηγείται των διεθνών προσπαθειών (πολιτιστικών, διπλωματικών και στρατιωτικών) για την σωτηρία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που στο κάτω είναι στο μεγαλύτερο της μέρος Ελληνική.

Διαθέτουμε τις αναγκαίες Πολιτιστικές Αρχές και Δομές. Τα Πανεπιστήμια μας και τα Κέντρα Ερευνών για τον Πολιτισμό διευθύνονται από Εγκύρους και Διεθνούς προβολής επιστήμονες, που είναι ικανοί για να ηγηθούν των Σχεδίων Υποστήριξης- Προστασίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Επίσης οι η Ελλάδα βρίσκεται μεταξύ του πυρήνα των χωρών που βρίσκονται σε ΟΛΟΥΣ τους Διεθνείς Οργανισμούς.(ΟΗΕ,ΕΕ,ΝΑΤΟ,ΟΑΣΕ, κλπ) και είναι ως εκ τούτο η πλέον κατάλληλη χώρα για να υποστηρίξει διεθνείς πρωτοβουλίες.

Διαθέτουμε τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις, που έχουν υποβληθεί σε μια συνεχή και μεγάλη προσπάθεια ανάπτυξης, ακολουθώντας τις πλέον σύγχρονες επιχειρησιακές απόψεις και πρότυπα, που υπαγορεύονται από την ισότιμη συμμετοχή μας στη Συμμαχία των χωρών του ΝΑΤΟ. Έχουν αναλάβει και εκτελέσει με επιτυχία τις υψηλές τους ευθύνες.

Νιώθουμε μεγάλη υπερηφάνεια από τα θετικά δείγματα της πιστοποίησης των ικανοτήτων τους στις πραγματικές επιχειρησιακές αποστολές. Στην περίοδο της ειρήνης, η επιτυχία τους σε αυτές λειτουργεί αποτρεπτικά για τις όλες τις απειλές, επιβεβαιώνει το αίσθημα της ασφάλειας στους Έλληνες και δίνει σιγουριά για το μέλλον ακόμη και σε άλλους λαούς, που έχουν ήδη ωφεληθεί από την παρουσία της Ελλάδος στις επικίνδυνες γωνίες του κόσμου.

Η Σύμπραξη ΟΛΩΝ των Φορέων για την Υλοποίηση του ΔΙΚΟΥ μας **Ελληνικού Σχεδιασμού της ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ** σε όλα τα επίπεδα, (Στρατηγικού - Επιχειρησιακού - Τακτικού). Να συντονίζονται στο εθνικό επίπεδο, μέσω μιας **συγκεκριμένης διαδικασίας λήψεως αποφάσεων σε δι-υπουργικό επίπεδο για την εφαρμογή της ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.**

Μέσω αυτής διαπραγματεύονται οι **Εγκεκριμένες - Συγκεκριμένες Θέσεις της χώρας** στα τρέχοντα θέματα και να παρακολουθείται η υλοποίηση τους. Η ελληνική σπασμωδική παρουσία εκεί ή η ως συνήθως **«ουσιαστική» απουσία** μας από εκεί είναι το ίδιο με το να **απουσιάζουμε από τις μάχες, που θα έπρεπε να δίνονται καθημερινά για τα εθνικά μας συμφέροντα.**

Η απαίτηση για βελτίωση των δομών του Κράτους, **μπορεί να πραγματοποιηθεί εύκολα,** εφαρμόζοντας **«ΑΚΡΙΒΩΣ» αυτά που ήδη είναι γνωστά και προβλέπονται,** χωρίς σκόπιμες παρερμηνείες και υπεκφυγές περί της «ελληνικής ιδιαιτερότητας». Ακολουθώντας σταθερά τον δρόμο αυτό, η δομή και οι επιχειρησιακές ικανότητες της Δημόσιας Διοίκησης, αλλά και οι αντίστοιχες των άλλων κρατικών φορέων θα βελτιωθούν **χρησιμοποιώντας την υπάρχουσα υποδομή και τεχνογνωσία στη χώρα.**

Η ένταση της προσπάθειας μας για την αντιμετώπιση της οικονομικής προκλητικότητας, φαινομενικής και πραγματικής, **δεν χρειάζεται να μας αποσπά από τις επίσης αντιφατικές συνθήκες** στους άλλους τομείς, που θα πρέπει επίσης με την ίδια ένταση να διαχειριστεί κανείς, όσο και ένα αυτό είναι επίσης, από μόνο του το ίδιο, εξαιρετικά δύσκολο.

Η οικονομική δυσπραγία , **αφαιρώντας την ελπίδα για ένα πιθανό ή άμεσο οικονομικό συμφέρον σε αυτούς που έχουν επενδύσει στην υπανάπτυξη μας,** αφήνει ελεύθερη την λεωφόρο για τις αναγκαίες αλλαγές για την ανάπτυξη και την ευημερία.

Πρέπει ΟΛΟΙ μας να εκπέμπουμε ένα μήνυμα ασφαλείας και σταθερότητας στον ελληνικό λαό. Κυρίως όμως να **κρατήσουμε ανοικτή την προσδοκία,** διότι χωρίς αυτή δεν μπορεί ένας λαός, ένα έθνος να διέλθει από μια τέτοια δύσκολη περίοδο.

ΣΚΟΠΟΣ

Το επίκεντρο αυτής της έκθεσης είναι η Καταστροφή της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης των τελευταίων δύο ετών στη Συρία.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Οι μαζικές απώλειες των ανθρώπινων ζώων, παρότι είναι το πλέον σημαντικό θέμα της σύγκρουσης, δεν αποτελεί το αντικείμενο της Έκθεσης μας, ούτε αναφέρεται στο κυρίως σώμα του εγγράφου. Πιστεύω ότι εδώ, ακριβώς στην αρχή, είναι και η μόνη θέση για να εκφράσω:

**τη βαθιά λύπη για την απώλεια της κάθε ζωής εκεί,
τα συλλυπητήριά μας σε όσους έχουν υποφέρει, και να επεκτείνω
τα ειλικρινή συλλυπητήριά μας σε όλους εκείνους που έχουν χάσει τους φίλους και τους
αγαπημένους τους.**

Πληροφοριακό Υπόβαθρο

Μετά από συγκεκριμένες αναφορές των μέσων μαζικής ενημέρωσης για τις καταστροφές που προκαλούνται από τις συγκρούσεις στη Συρία, η κ Ιρίνα Μπόκοβα, (Γενική Διευθύντρια της UNESCO), εξέφρασε «τη βαθιά ανησυχία του οργανισμού και του πολιτισμένου κόσμου για την πιθανή ζημιά στους πολύτιμους χώρους του πολιτισμού»³ και απηύθυνε έκκληση για την προστασία τους.

Εν τω μεταξύ, ακόμη και στον απόηχο της νωπής και εύθραυστης εκχειρίας μεταξύ των αντιμαχομένων παρατάξεων, εμπειρογνώμονες της πολιτιστικής κληρονομιάς και οι διεθνείς οργανώσεις τους αρχίζουν ήδη των απολογισμό των ζημιών. Αλλά και αρκετοί ενδιαφερόμενο πολίτες στο εσωτερικό της χώρας, οι ομογενείς και οι οργανισμοί πολιτιστικής κληρονομιάς ανέλαβαν εθελοντικά την παρακολούθηση των ζημιών την καταγραφή τους, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και την αποστολή περισσότερων πληροφοριών εκτός της περιοχής και προς τον έξω κόσμο.

Με βάση τα παραπάνω συντάχθηκε η παρούσα έκθεση.

Πηγές Πληροφοριών και Πνευματικά Δικαιώματα

Η καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Συρίας συγκεντρώνει ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή της διεθνούς κοινότητας.

Ως Έλληνες έχουμε στη διάθεση μας όλη την αρχαία και βυζαντινή βιβλιογραφία. Για μένα οδηγός υπήρξε ο **Προκόπιος της Καισαρείας**, στο Βιβλίο Β' του έργου του **«Περί των Κτισμάτων» του Ιουστινιανού**, που περιγράφει με μεγάλη ακρίβεια και γλαφυρότητα τις οχυρώσεις των πόλεων-φρουριών στο ανατολικό σύνορο με τους Πέρσες (τα όρια των Μηδικών), που βρέθηκαν στο επίκεντρο της οικοδομικής δραστηριότητας του Ιουστινιανού και μεγάλη ενάργεια περιγράφει ως ένας μάλλον αυτόπτης μάρτυρας.

Η έκθεση αυτή αποτελεί μια αντιπαραβολή των διαθέσιμων πληροφοριών της 16ης Μαΐου 2012. Βασίζεται σε ένα ευρύ φάσμα πηγών, εκτός της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Συρίας, πολλές από τις οποίες είναι ανεπίσημες ή /μη δυνάμενες να ελεγχθούν.

Η έκθεση αυτή δεν βασίζεται μόνο στις επίσημες πηγές της **Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Συρίας (DGAM) και για την περίοδο 2013 έως το 2017**. Την χρησιμοποιεί όμως ως βάση, γιατί ελπίζεται ότι μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία της συνολικής βάσης δεδομένων και γνώσεων σχετικά με την καταστροφή της πολιτιστικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς εκεί. Εδώ θα πρέπει να υπογραμμισθούν οι τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εμπειρογνώμονες της πολιτιστικής κληρονομιάς κατά την διάρκεια των συγκρούσεων στη Συρία.

Στις κύριες πηγές πληροφόρησης περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες **ιστοσελίδες** από οργανώσεις που ενημερώνουν **επί καθημερινής βάσης** και σε όλο το μέχρι σήμερα **διάστημα 2012-2017** με τα θέματα της Συρίας. Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να δοθεί στις παρακάτω:

Ομάδα στο Facebook - **Le patrimoine archéologique Syrien « Ενκινδύνω»6 (Patrimoine Syrien)** - που μοιράζονται πληροφορίες, να αντιπαραβάλλει τα βίντεο των ζημιών στους χώρους του, καθώς και το έργο για την ευαισθητοποίηση των θεμάτων.

Παγκόσμιο Ταμείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς7 και Global Network Heritage.

Αρχαιολογικό Ινστιτούτο της Αμερικής

Η ιστοσελίδα για τη Διατήρηση Πρόγραμμα9,ληλασία Heritage10,Πολιτισμού στην ανάπτυξη11,

Διάφορα **διεθνή μέσα ενημέρωσης**, συμπεριλαμβανομένης και της Συριακού Αραβικού Πρακτορείο Ειδήσεων,

Αραβικά και άλλα **Δίκτυα Ειδήσεων**

blogs από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Όλες οι πηγές της βιβλιογραφίας και των πληροφοριακών δεδομένων παρατίθενται στο τέλος της έκθεσης, μαζί με τις κατάλληλες διαπιστεύσεις των πνευματικών δικαιωμάτων. Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, όταν βέβαια αναφέρονται, όλα τα βίντεο του YouTube διαμοιράστηκαν μέσω της Ομάδας Patrimoine Syrien. Η Ομάδα αυτή θα πρέπει να πιστωθεί αντίστοιχα.

Αν και γίνεται κάθε προσπάθεια για άμεση ενημέρωση, οι πληροφορίες για την παρούσα κατάσταση στη Συρία δεν είναι ακόμη σταθερή, και γι αυτό θα συμβούν περαιτέρω αλλαγές.

Η μεταγραφή των ονομάτων των τόπων και των χώρων έγινε βάση τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν. Αλλά τα τυχόν λάθη που υπάρχουν στην μεταγραφή των ονομάτων αυτών να θεωρηθεί ως δικό μου λάθος και όχι των πηγών μου, όπως το Ταμείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς και γι αυτό ζητήσω προσωπικά συγγνώμη.

Η έκθεση αυτή αποτελεί μια σύνοψη των αυτών των διαθέσιμων πληροφοριών, που προέρχονται από:

- **Silvia Perini** "Towards a protection of the Syrian cultural heritage: A summary of the international responses (March 2011 - March 2014) with Dr Emma Cunliffe in association with Heritage for Peace, 2014, Girona, Catalonia 17002Spain
-
- **Emma Cunliffe**, «Damage to the soul: syria's cultural heritage in conflict". Durham University, and the Global Heritage Fund Fellowship 16 may 2012
- Prof Dr. **Maamoun ABDULKARIM** , General - Director of Antiquities & Museums «The Archaeological Heritage in Syria During the Crisis» Published by Ministry of Culture-Directorate General of Antiquities & Museums Damascus. News **2013 to 2017**. www.dgam.gov.sy
- **Elizabeth O'Bagy**. The Fee Syrian Army , Published in 2013 in the United States of America by the Institute for the Study of War.
- **Websites and Organisations.**
- Facebook group - Le patrimoine archéologique syrien en danger6 (**Patrimoine Syrien**)
- 27 Jan 2012. Report of the Head of the **League of Arab States Observer Mission to Syria** for the period from 24 Dec 2011 to 18 Jan 2012. "League of Arab States Observer Mission to Syria"
- <http://www.innercitypress.com/LASomSyria.pdf>. (Accessed 14 April 2012)

- Global Heritage Fund⁷ and Global Heritage Network⁸,
- Archaeological Institute of America Site Preservation Program⁹, Looted Heritage¹⁰, Culture in Development
- Syrian Arab News Agency, and other Arabic news networks,
- **blogs by interested parties.**

Προειδοποίηση: Πολλά από τα βίντεο και οι φωτογραφίες στη παρούσα έκθεση πιθανό να προστατεύονται για τα δικαιώματα πνευματικής περιουσίας. Δεν αποτελεί αδίκημα να παρουσιάζονται , αφού αποσκοπούν στην ανταλλαγή των στοιχείων για τη διάδοση της γνώσης και για την καλύτερη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Συρίας

Ιστορικό των Πολιτισμών στη Συρία

Από τα πρώτα σελίδα της Παγκόσμιας Ιστορίας περιγράφεται ότι στη Συρία υπάρχει μια διαδοχή των παγκόσμιων αυτοκρατοριών που ίδρυσαν μερικές από τις πρώτες πόλεις στην ιστορία της ανθρωπότητας. Πολυάριθμες οι εστίες των πολιτισμών από την Εποχή του Χαλκού που άφησαν διαδοχικά τα σημάδια τους- συμπεριλαμβανομένων των Βαβυλωνίων, των Ασσυρίων και των Χετταίων, για να αναφέρουμε μόνο μερικούς. Αυτοί με τη σειρά τους αντικαταστάθηκαν από τους Έλληνες, τους Σασσανίδες, τους Πέρσες, τους Ρωμαίους και τους Άραβες, πολλοί από τους οποίους επέλεξαν τις πόλεις της Συρίας για να τις κάνουν πρωτεύουσές τους. Οι Ευρωπαίοι σταυροφόροι ήρθαν και άφησαν μερικά από τα πιο εντυπωσιακά κάστρα που είναι παγκοσμίως γνωστά. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, επίσης, την είχε σαν το στολίδι της.

Όλοι αυτοί οι πολιτισμοί συνυπήρξαν και συγκρούστηκαν, δημιουργώντας έτσι το κάτι νέο και ειδικό και που δεν βρέθηκε κανένα παρόμοιο κάπου αλλού στον κόσμο.

Τα Μνημεία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς στη Συρία σε Κατάσταση Κινδύνου.

Κατάσταση των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Συρίας των οποίων το παρελθόν είναι πλούσιο και χρονολογείται από χιλιετίες σήμερα τίθεται σε Κίνδυνο.

Σήμερα η Συρία έχει έξι ανεγνωρισμένα από την UNESCO Μνημεία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η πλέον πρόσφατη αναγνώριση έγινε μόλις το περασμένο καλοκαίρι.

Τα μνημεία είναι : Η Δαμασκός, Το Χαλέπι ,Η Παλύρα, Η Μπόσρα, Το Κάστο των Ιπποτών και το Κάστρο του Σαλαντίν, και τα Αρχαίοι Οικισμοί της Βόρειας Συρίας. Αυτές οι περιοχές και μόνο περιλαμβάνουν τουλάχιστον δύο χιλιάδες χρόνια ιστορίας.

Πολλά περισσότερα μνημεία βρίσκονται στον Κατάλογο των Υποψηφίων να ενταχθούν στη κατηγορία των Μνημείων της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Ο Κατάλογος έχει τεθεί για την εξέταση του στο μέλλον. Επίσης ο συριακός Κατάλογος των Τόπων και των Μνημείων Εθνικής Κληρονομιάς είναι επίσης εντυπωσιακός.

Η κύρια αρχή που είναι υπεύθυνη για τη συντήρηση και διατήρηση της αρχαιολογικής κληρονομιάς στη Συρία είναι η **Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Μουσείων (Δαμασκός) (DGAM)** μαζί με τις περιφερειακές της υπηρεσίες της. Καθ' όλη την διάρκεια της λειτουργίας της, η DGAM έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προστασία αυτής της κληρονομιάς.

Μετά όμως την 15^η Μαρτίου 2011, (με την έναρξη δηλαδή και στη Συρία της «Αραβικής Άνοιξης» που σαρώνει τη Μέση Ανατολή βυθίζοντας την σε συνεχιζόμενη πολιτική αναταραχή που επηρεάζει τη χώρα, τους ανθρώπους της και την η ιστορία της), το έργο της DGAM έχει γίνει πολύ δύσκολο, καθώς η σύγκρουση έχει επεκταθεί παντού και η πρόσβαση σε πολλές από προστατευόμενες περιοχές έχει γίνει δύσκολη, αν όχι αδύνατη. Η ελευθερία της πρόσβασης τέθηκε υπό αμφισβήτηση από ενόπλους⁴ και τα μπλόκα τους,⁵ και υπάρχει μεγάλη αμφισβήτηση για τους πραγματικούς σκοπούς που αυτοί εξυπηρετούν κάθε φορά.

Μορφές Καταστροφών στη Συρία

Οι καταστροφές που αναφέρθηκαν και οι ζημιές που προκλήθηκαν στους παραπάνω χώρους πολιτισμού έχουν πολλές **μορφές**.

Από την **πλήρη φυσική καταστροφή από τα άμεσα πυρά και τους βομβαρδισμούς και τρομοκρατία** κατά την διάρκεια των πολεμικών συγκρούσεων μέχρις και τις **παράπλευρες απώλειες** από τις λεηλασίες την διαρπαγή, την στρατιωτική κατοχή και τις παράνομες κατασκευές και κατεδαφίσεις κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις. Υπάρχουν τοποθεσίες που έχουν πληγεί από άμεσα πυρά ελαφρών όπλων και βλήματα αρμάτων και άλλες που έχουν καταστροφές από τις κινήσεις των αρμάτων και των τεθωρακισμένων οχημάτων αλλά και των βαρέων μηχανημάτων (μπουλντόζες) που χρησιμοποιούνται στη κατασκευή θέσεων μάχης.

Εκτός από τις καταστροφές των μνημείων, η παντελής απουσία της τάξεως και τις ασφάλειας στις ζώνες που ελέγχονται από τις αντιμαχόμενες παρατάξεις έχει οδηγήσει σε αλματώδη αύξηση των **λεηλασιών και των ανεξέλεγκτων κατασκευών και κατεδαφίσεων**, για τις οποίες πολυάριθμες εκθέσεις έχουν αρχίσει να κυκλοφορούν. Κάποιες μόνο από τις λεηλασίες είναι ευκαιριακές, όπως για παράδειγμα η σύγκρουση έχει αφήσει αφύλακτο ένα αρχαιολογικό τόπο παρέχοντας εύκολη πρόσβαση για τους παράνομους. Οι περισσότερες όμως αναφορές δείχνουν ότι οι κλοπές αυτές έχουν προγραμματιστεί. Οι παρενέργειες από τις συγκρούσεις περιλαμβάνουν και την αύξηση και άλλων απειλών, όπως οι **παράνομες ανασκαφές σε αρχαιολογικούς χώρους**.

Ωστόσο, το μέγεθος του προβλήματος κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης είναι εξαιρετικά δύσκολο να ποσοτικοποιηθεί. Αυτός είναι και ο λόγος που δίδονται περιορισμένες λεπτομέρειες στην παρούσα έκθεση. Αντίθετα, αυτή η έκθεση περιγράφει λεπτομερώς τις θέσεις που έχουν υποστεί βλάβες και είναι γνωστό ότι έχουν επιβιώσει κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης. Κάθε είδος ζημιάς και βλάβης μπορεί να απαιτεί και διαφορετική θεραπεία. Αλλά χωρίς να είναι ακριβώς γνωστή η αιτία της ζημιάς δεν μπορεί να εφαρμοστεί καμιά συντηρητική μέθοδος, ούτε καν προληπτικά. Ορισμένες τοποθεσίες έχουν καταστραφεί σε μεγάλο βαθμό από πολλαπλές αιτίες, καθεμία από τα οποίες θα μπορούσε να απαιτήσει μια διαφορετική θεραπεία. Επίσης η διαπίστωση της πλήρους έκτασης των ζημιών στην περιοχή μπορεί και να είναι αδύνατη. Αν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες, μια σύντομη εξέταση των ζημιών σε επιμέρους τοποθεσίες γίνεται ξεχωριστά, και πλήρεις αναφορές που παρέχονται εκεί.

Η παρούσα έκθεση, ως εκ τούτου χωρίζεται σε δύο τμήματα.

Το **πρώτο τμήμα** (Ενότητα 1) ασχολείται με το τις **καταστροφές ανάλογα με την μορφή της προσβολής**, ενώ παράλληλα παρουσιάζει και μια περίληψη των ζημιών που **προκλήθηκαν από αυτή την αιτία** για ολόκληρη τη Συρία.

Στο **δεύτερο τμήμα** (Ενότητα 2) αναφέρεται στην **περιοχή και τη θέση που έχει προκληθεί μια ζημιά και καταστροφή**. Επιδιώκεται εδώ η παρουσίαση της περιοχής και της θέσης που προκλήθηκε η καταστροφή, μαζί με μια σύντομη αναφορά της πηγής των πληροφοριών που την παρείχαν, από αυτά βέβαια που είναι σήμερα γνωστά για την περιοχή αυτή.

Υπάρχουν ακόμη τρία **Προσαρτήματα** όπως παρακάτω:

Προσάρτημα Α – Αντίγραφο Διαρρευσαντος Υπομνήματος σχετικά με την Διαρπαγή
Προσάρτημα Β – Λεπτομέρειες του Κλεμμένου Αγάλματος
Προσάρτημα Γ – Σημειώσεις για τις Πηγές και Διαπιστεύσεις για τις Εικόνες και τα
Πνευματικά Δικαιώματα.

Τμήμα 1:

Οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις των Καταστροφών από τη Σύγκρουση

Το πρώτο τμήμα (Τμήμα 1) ασχολείται με το τις καταστροφές ανάλογα με την μορφή της προσβολής, ενώ παράλληλα παρουσιάζει και μια περίληψη των ζημιών που προκλήθηκαν από αυτή την αιτία σε ολόκληρη τη Συρία.

1. Βομβαρδισμοί (Αεροπορικοί-Πυροβόλα-Όλμοι)
2. Ανταλλαγές Πυρών Όπλων
3. Στρατιωτική Κατοχή
4. Τρομοκρατία
5. Διαρπαγή
6. Μη Ελεγχόμενη/Παράνομη Κατασκευή και Κατεδάφιση
7. Άλλες Καταστροφές

Τμήμα 1: Το άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις των ζημιών.

1. Καταστροφές από Βομβαρδισμούς

Το προφανέστερο αίτιο καταστροφών στις Τοποθεσίες της Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατά την διάρκεια της σύγκρουσης, το οποίο και συγκέντρωσε την προσοχή των μέσων μαζικής ενημέρωσης, είναι οι βομβαρδισμοί των περιοχών αυτών. Οι βομβαρδισμοί αυτοί έγιναν με μεγάλη ένταση σε ευρείες κατοικημένες περιοχές από την αεροπορία, αλλά κυρίως από πυροβόλα μέσου και μεγάλου βεληνεκούς. Ο βομβαρδισμός καταστρέφει τον δομικό σκελετό και τη θεμελίωση στα κτίρια και όταν μάλιστα αυτός επαναλαμβάνεται αρκετά συχνά και για πολύ καιρό, τελικά καταστρέφεται το μνημείο.

Χαρακτηριστικές είναι και οι παρακάτω εικόνες:

- *Βλήμα Όλμου στο Deir Sunbel*
- *Βλήμα Πυροβόλου στο Al-Bara*
- *Βλήμα Όλμου στο Deir Sunbel*
- *Βλήματα Πυροβόλων στο Τζαμί Azaz, Βόρεια από το Χαλέπι*
- *Το Κάστρο των Ιπποτών Βομβαρδίστηκε*
- *Βλήμα Όλμου στο Deir Sunbel*

Οι Καταστροφές από Βομβαρδισμός έχουν αναφερθεί σε:

- τρία από τα Μνημεία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς,
- σε ένα Προτιθέμενο να υιοθετηθεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO και
- σε πολλές από τις τοποθεσίες των Μνημείων Εθνικής Κληρονομιάς της Συρίας.

Είναι επίσης εξαιρετικά πιθανό να έχουν επηρεάσει τουλάχιστον μία περισσότερες θέσεις Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, και είναι δυνατόν (αν και απίθανο) να επηρεάζονται και άλλα δύο άλλα Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Επίσης αναπόφευκτα θα υπάρχουν και άλλες τοποθεσίες που ίσως είναι ακόμη άγνωστο εάν έχουν υποστεί ζημιές ή καταστραφεί κατά τη σύγκρουση.

1.Περιοχές που έχει γίνει γνωστό ότι έχουν επηρεαστεί από Βομβαρδισμούς.

2.Περιοχές που έχει γίνει γνωστό ότι πιθανόν να έχουν επηρεαστεί από Βομβαρδισμούς.

1.Περιοχές που έχει γίνει γνωστό ότι έχουν επηρεαστεί από Βομβαρδισμούς.

Sites known to have been affected by the shelling are:

World Heritage Site – (parts of the) Archaeological Villages of Northern Syria, in particular al-Bara, Deir Sunbel, Ain Larose (see Section 2: p20).

World Heritage Site – Bosra (see Section 2: p32).

World Heritage Site - Crac des Chevaliers (see Section 2: p33).

Tentative World Heritage Site – Apamea and the citadel of Qal’at al-Mudiq. Also the town surrounding the citadel, which is known to date from at least the 16th century. Damage has been confirmed at the 16th century Mosque al-Tawhid, and is suspected at the Islamic caravanserai which forms the museum 12 (see Section 2: p26).

Tell Sheikh Hamad (Dur Katlimmu) – Assyrian temple collapsed after shell fire¹³ and the site was “transformed into a battlefield between deserters and army”¹⁴.

Mosque of Idlib Sermin (Fatimid era) 15.

Mosque of al-Tekkiyeh Ariha 16- minaret destroyed.

Al-Qusaayr – Great Mosque 17 and Mar Elias monastery 18 damaged.

Mosque al-Herak in the Dara’a region 19 .

Oldest mosque in city of Sermin 20.

Our Lady of Seydnaya Monastery – Earliest part of monastery dates to early Christian era (circa 547AD) - shell through back wall²¹.

Tomb of the Sheikh Dahur al-Muhammad in Rityan, in Aleppo province²².

Large parts of Homs²², including the ancient citadel (see Section 2: p35).

Large parts of Hama²³, including the ancient citadel (see Section 2: p35).

(Unspecified) sites and monuments of the province of Der’a, especially in the cities of Inkhil, Da’il, and Dar al-Balad ²².

Mosque al-Umary 24 (alt. al-Omari, al-Umeri) in Da’ara (which was built during the Islamic conquest of Syria, and is one of the oldest Islamic monuments).

2.Περιοχές που έχει γίνει γνωστό ότι πιθανόν να έχουν επηρεαστεί από Βομβαρδισμούς.

Sites probably affected by the shelling are:

Tentative World Heritage Site – Norias of Hama. As a centre of the unrest, Hama is known to have been heavily shelled. The status of the Norias is unknown, although other historic buildings are known to have been affected (see Section 2: p35). Shell fire and explosions have been reported in the suburbs of **Damascus and Aleppo**, respectively. It is possible that the World Heritage Sites at the centre of these cities could have been damaged in the conflict, but given the reports appear in relation to specific locations, it is unlikely (see Section 2: p34).Page 7 of 55

The al-Omari Mosque in Dara is one of the most important early Islamic monuments as it still retains the architectural detail and structure of the first mosques built in the days of the Islamic Caliph Umar ibn Al-Khattab²⁵. According to the news report, the facing, which was original, was severely damaged by shelling, causing the columns to collapse.

Concern was also expressed by Patrimoine Syrien for several museums²⁶, which may have become collateral damage when the cities were shelled. The al-Nu’man Ma’aret museum is located in a square where rallies have been held, and the city is known to have been shelled.

The Museum of Idlib holds the Ebla archives, which date back to the third millennium BC and provide vital information on some of humanities earliest cities. Idlib has also been affected by the heavy shelling.

2. Πυροβολισμοί Ελαφρών και Αυτομάτων Όπλων.

Πυροβολισμοί έχουν αναφερθεί σε πολλά από τα αξιοθέατα της Συρίας:

Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Παλμύρας²⁷.

Ένας κάτοικος είπε στο Γαλλικό Πρακτορείο (Agence France-Presse²⁸). «Το Πολυβόλο έβρεχε φωτιά κάτω από την ακρόπολη σε οτιδήποτε κινείται στα ερείπια επειδή νομίζουν ότι είναι αντάρτες».

Χαρακτηριστικές είναι και οι παρακάτω εικόνες

- Σφαίρες Ελαφρών Όπλων στο Τείχος του Deir Sunbell
- Σφαίρες Ελαφρών Όπλων στη «Πυραμίδα» του Al Bara

Σε πολλά από τα βίντεο που ανεβαίνουν και μοιράζονται μέσω του Patrimoine Syrien παρουσιάζονται οι ζημιές που οφείλονται σε προσβολές των μνημείων από τις σφαίρες των ελαφρών όπλων.

Μερικά από αυτά φέρουν ομοιότητα με ζημιές από μεγαλύτερα βλήματα, όπως είναι στο *Deir Sunbel* (Σχήμα 9: Η προσβολή του Τείχους και βλάβη στο *Deir Sunbel*). Εδώ παρουσιάζεται το εξής παράδοξο: οι επιπτώσεις από την προσβολή με βλήματα πυροβολικού να είναι χαμηλότερες από τις ζημιές από τις προσβολές από σφαίρες ελαφρών όπλων. Η εξήγηση βέβαια είναι ότι, οι διατηρητικές σφαίρες με πυρήνα από πολύ σκληρό υλικό μεταφέρουν επί του σημείου προσβολής πολύ μεγαλύτερη κινητική ενέργεια από ότι το κύμα της εκρηκτικής ενέργειας που ακολουθεί την έκρηξη ενός βλήματος.

Θα πρέπει να αναμένονται και άλλες ζημιές επειδή οι ανταλλαγές πυρών αυτομάτων όπλων έχουν συμβεί σχεδόν σε οποιαδήποτε μέρος από τις πόλεις που είναι σε αναταραχή και εκεί όπου ο στρατός έχει συγκρουστεί με εκείνους που αντιτίθενται στην Πρόεδρο. Τέτοιες περιοχές είναι τα προάστια της Δαμασκού, της Χομς και της Χάμα.

Είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο ότι στην περίπτωση της αρχαίας Παλμύρας και της *Deir Sunbel*, που τα αρχαία ερείπια βρίσκονται πέρα από τα όρια της σύγχρονης πόλης, οι δύο αντίπαλοι επέλεξαν να τα χρησιμοποιήσουν για την κάλυψη των τμημάτων τους. Αναπόφευκτα προκαλούνται ζημιές από πυροβολισμούς λόγω των σκόπιμων επιλογών των αντιμαχομένων να αναπτύσσονται εγγύς των πλέον «προβεβλημένων» πολιτιστικών θέσεων.

Ανάπτυξη Στρατευμάτων και Στρατιωτική Κατοχή

Όπως είναι ήδη γνωστό από τον Πόλεμο στο ΙΡΑΚ , η Ανάπτυξη Στρατευμάτων και η Στρατιωτική Κατοχή στην περιοχή της αρχαίας πόλεως Ουρ29 είχε προκαλέσει μεγάλης έκτασης καταστροφές. Η ανάπτυξη της αναγκαίας λογιστικής υποδομής για να υποστηρίξει ένα μεγάλο αριθμό στρατευμάτων προκαλεί σημαντική αλλαγή στα δεδομένα του χώρου επειδή επιφέρει μόνιμες αλλαγές.

Η Ομάδα Patrimoine Syrien αναφέρει 46 ότι οι διάφορες αρχαιολογικές τοποθεσίες έχουν μετατραπεί σε **πεδίο μάχης**. Ιδιαίτερα οι:

- Περιοχές των Αρχαιολογικών Οικισμών της Βορείου Συρίας μεταξύ Χαλέπι και Ιντλίμπ (Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO) Εκεί στα **Αρχαία και Βυζαντινά Χωριά** βρήκαν καταφύγιο πολλοί για να αποφύγουν την στράτευση και προφανώς προκαλούσαν βλάβες στο Συριακό Στρατό και στην αναζήτησή για τους λιποτάκτες 40-.
- Οι Ακροπόλεις σε Μπορζα, Χάμα και Χομς και ιδιαίτερα ο **Πύργος των Σταυροφόρων Ιπποτών** (Qal Al-Hosn (Crac des Chevaliers)).

Οι ειδήσεις δείχνουν ότι ολόκληρα τα **ιστορικά κέντρα αλλά και οι παλιές γειτονιές** στη Χάμα, το Χαλέπι και τη Λατάκεια έχουν ισοπεδωθεί, αν και αυτό δεν έχει επιβεβαιωθεί⁴⁷. Η Ομάδα Patrimoine Syrien⁴⁸ ισχυρίζεται ότι η αστυνομία και ο στρατός έχουν εφαρμόσει μια **στρατηγική εκφοβισμού** των ανθρώπων στο εσωτερικό αλλά και του έξω κόσμου, με την **στοχοποίηση των ιστορικών κτηρίων και των αναγνωρισμένων αρχαιολογικών χώρων** (όπως οι αρχαίοι οικισμοί σε Al-Bara, Sergilla, Μπόσρα), ακόμη και των ιστορικών κέντρων πόλεων (συμπεριλαμβανομένων των Χομς, Χάμα και Χαλέπι).

Ακόμη το απλό γεγονός της παρουσίας του στρατού σε κατάσταση άμεσης ετοιμότητας για σύγκρουση προκαλεί στη περιοχή καταστροφές.

Μερικές από τις παρακάτω ενέργειες συμβάλουν στη δημιουργία τέτοιων ζημιών και μη επιθυμητών αλλαγών.

- Η μετακίνηση των αρμάτων από τις δυνητικά ευπαθείς σε ασφαλείς θέσεις.
- Η εξόρυξη και η αφαίρεση των λίθων ή υλικών για τις κατασκευές.
- Η ζημία που προκαλείται, συχνά από άγνοια, αλλά και τους στρατιώτες που αναζητούν αναμνηστικά ή ψάχνουν κάτι για σκοποβολή.

Η παρουσία των ενόπλων δυνάμεων στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως το Χαλέπι, τη Δαμασκό, τη Χομς και τη Χάμα έχει ικανοποιητικά καλυφθεί από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Πολλές από αυτές τις πόλεις έχουν ιστορικά κτίρια μεγάλης αξίας, που μπορεί να έχουν καταστραφεί, αλλά οι εκθέσεις δεν έχουν ακόμη συνταχθεί λόγω της πολεμικής κατάστασης.

Ως εκ τούτου, ο παρακάτω **Κατάλογος των Ζημιών από την Ανάπτυξη Στρατευμάτων και τη Στρατιωτική Κατοχή** θα επικεντρωθεί ειδικά σε αρχαιολογικούς χώρους και τις θέσεις πολιτιστικής κληρονομιάς για τις οποίες οι αποδείξεις (αξιόπιστες ή μη ελεγμένες) είναι διαθέσιμες:

- **Απάμεια και η ακρόπολη της Qal'at al-Mudiq 30.** Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO -Επίσης, η αραβική πόλη γύρω από την ακρόπολη, η οποία είναι γνωστή μέχρι σήμερα τουλάχιστον από τον 16ο αιώνα.
 - Μπουλντόζες, οι οποίες φέρεται να ανήκουν στον συριακό στρατό, έχουν καταγραφεί ασχολούνται με το σκάψιμο τάφρων στο ανάχωμα της ακρόπολης, ίσως για να δημιουργήσουν καλύτερες θέσεις μάχης για τα άρματα 31 (βλ. Ενότητα 2: p26)
- **Μπόσρα (Bozra) και το Ρωμαϊκό Κέντρο Διοίκησης.** Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO -
 - Ένα βίντεο που όπως συμμαρτίζονται τα μέλη της ομάδας Patrimoine Syrien παρουσιάζει άρματα μάχης να καταστρέφουν ερείπια της αρχαίας πόλης 32 (βλ. Ενότητα 2: p32).
- **Αρχαίο Φρούριο Rifa'i.** Μνημείο Εθνικής Κληρονομιάς-
 - Η ομάδα Patrimoine Syrien ανέφερε στις 24 Μαρτίου 2012, ότι στις 10 Νοεμβρίου, 2011 μετά από μια ειρηνική διαμαρτυρία 33,το Φρούριο Rifa'i υπέστη σοβαρές ζημιές από τους στρατιώτες που το χρησιμοποίησαν για στρατόπεδο.
- **Φρούριο των Ιπποτών Salamyeh, Château de Chmémis.** Μνημείο Εθνικής Κληρονομιάς-
 - Η ομάδα Patrimoine Syrien σε ένα κοινόχρηστο βίντεο 34 δείχνει άρματα κοντά στη βάση της ακρόπολης. Μια δήλωση στην ιστοσελίδα τους (τις 25^{ης} Μαρτίου 2012), προφανώς από τους κατοίκους της περιοχής, ανέφεραν επίσης ότι κατασκευάστηκαν καταφύγια και έχουν σκαφτεί θέσεις μάχης στο κάτω μέρος της ακρόπολης (βλ. Ενότητα 2: σελ. 39)
- **Khan Sheikhoun.** Μνημείο Εθνικής Κληρονομιάς.
 - (Βίντεο από τη στρατιωτική επιχείρηση στο αρχαίο φρούριο της πόλης, στην κορυφή του οποίου σταθμεύουν άρματα μάχης και βαρέα όπλα) 35. Μια σχετικά δήλωση στη ιστοσελίδα του Patrimoine Syrien κατηγορεί ότι ο στρατός κινήθηκε στο πάνω στη θέση των ανασκαφών και οργάνωσε τις πλαγιές της τούμπας ως καταφύγιο για τα τεθωρακισμένα οχήματα και τα άρματα και τις θέσεις μάχης των στρατιωτών. 36-
- **Αρχαίο Φρούριο Afis .** Μνημείο Εθνικής Κληρονομιάς της UNESCO
 - - ο στρατός στρατοπέδευσε στο κάτω μέρος του φρουρίου 37-
- **Αρχαίο Φρούριο A'zaz .** Μνημείο Εθνικής Κληρονομιάς
 - (επί του παρόντος δεν έχει ανασκαφεί ο χώρος της Εποχής του Χαλκού). Ένα βίντεο 38 δείχνει μια στρατιωτική επιχείρηση στη βάση του χώρου και να έχουν εγκατασταθεί βαρέα όπλα 39.
- **Kafr Nübbel (εγγύς Kafr Nabo).** Οι Αρχαιολογικοί Οικισμοί της Βορείου Συρίας Πάρκο 2. Δ Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς

- Στα Αρχαία Χωριά και στο βρήκαν καταφύγιο πολλοί για να αποφύγουν την στράτευση και προφανώς προκαλούσαν βλάβες στο Συριακό Στρατό και στην αναζήτησή για τους λιποτάκτες 40-.
- **Μοναστήρι Deir Mar Musa al-Habashi**
 - Ένοπλοι στρατιώτες εισέβαλαν στο μοναστήρι ψάχνοντας για όπλα, (ή, ενδεχομένως, ένα από τους ιερείς)⁴¹. Κάποια ζημιά μπορεί να έχει προκληθεί στην περιοχή και το κτήριο του οποίου η θεμελίωση, όπως αναφέρεται για πρώτη φορά σε ένα συριακό χειρόγραφο, έγινε το έτος 575, στα ερείπια ενός ρωμαϊκού φρουρίου, πριν μεταμορφωθεί σε μοναστήρι. Τα λείψανα που βρέθηκαν στην παρούσα μονή χρονολογούνται του ενδέκατου και δωδέκατου αιώνα-..
- **Αρχαίο Φρούριο Qal Markab (Banyas)**
 - 42 Άρματα μάχης και βαρύς οπλισμός εγκατεστημένος στην ακρόπολη.
- **Αρχαίο Φρούριο Nebi Mend** 43
 - (όπου συνέβη η ιστορική μάχη της Kadesh) - βαρέα όπλα είναι τοποθετημένα . επί του φρούριου και έχουν θέσεις για επιτήρηση του χωριού από κάτω.
- **Αρχαίο Φρούριο της Χομς Qal** 44 –
 - Άρματα και βαρύς οπλισμός εγκατεστημένος στην ακρόπολη.
- **Αρχαίο Φρούριο της Qal Hama** 45-
 - Άρματα και βαρύς οπλισμός εγκατεστημένος στην ακρόπολη

Τρομοκρατία

Αρκετά αυτοκίνητα βόμβες και επιθέσεις αυτοκτονίας έχουν αναφερθεί στη Δαμασκό και στο Χαλέπι 51. Οι περισσότερες είχαν ως στόχο τις στρατιωτικές και αστυνομικές εγκαταστάσεις που βρισκόταν στα προάστια των πόλεων. Αλλά όμως και πάρα πολλές πυροδοτήθηκαν σε κατοικημένες περιοχές. Στις παράπλευρες απώλειες από αυτές έχει συμπεριληφθεί τουλάχιστον τα παιδιά που έπαιζαν σε ένα πάρκο. Κανείς δεν ανέλαβε την ευθύνη για τις εκρήξεις. Στις περισσότερες περιπτώσεις και οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές έχουν αλληλο-κατηγορηθεί. Άλλα περιστατικά , όπως ο βομβαρδισμός των αμαξοστοιχιών που μεταφέρουν καύσιμα, των οχημάτων που μεταφέρουν πετρέλαιο και οι εκρήξεις με στόχο την αστυνομία, τα μέλη των μέσων μαζικής ενημέρωσης και τους αγωγούς καυσίμων 52 ευρίσκονται στην καθημερινή διάταξη.

Αν και δεν έχουν αναφερθεί ιστορικές τοποθεσίες που έχουν προκληθεί ζημιές από τις εκρήξεις, η δυνατότητα **παράπλευρων ζημιών** δεν μπορεί να αποκλειστεί για τουλάχιστον δύο πόλεις (Χαλέπι, Χομς) που έχουν μια μακρά ιστορία και περιλαμβάνουν πολλά αρχαία κτίρια.

Ληλασίες - Διάρπαγές

Τα προβλήματα από τις **ληλασίες κατά τις συγκρούσεις** έχουν προσελκύσει την προσοχή τόσο των επαγγελματιών όσο και των μέσων ενημέρωσης. Οι διεθνείς οργανισμοί οι οποίοι παρακολουθούν το πρόβλημα διαπιστώνουν την αυξητική τάση του προβλήματος αυτού και σε όλο τον κόσμο(αναφορές του δείγματος 53-52).

Πολλά από τα περιστατικά «ληλασίας» είναι ευκαιριακά. Αλλά ακριβώς πολλά είναι και εκείνα που πραγματοποιούνται με εντολή του «άγνωστου αγοραστή» και κατόπιν μιας σοβαρά προγραμματισμένης επιδρομής ειδικών 54. Σε ορισμένες χώρες, οι νόμοι είναι ανεπαρκείς, και η προστασία του αγοραστή εξασφαλίζεται από την στάση "μη ρωτάς, μην το λες". Το βάρος της ευθύνης της απόδειξης ανήκει συνήθως χώρα από όπου έχει κλαπεί.

Όταν μάλιστα πολλές περιοχές δεν έχουν ακόμη «επίσημα» ανασκαφεί, εκείνο που μένει από την επιδρομή για τις αρχές είναι μια τρύπα και δεν έχουν ιδέα για το τι έχει αφαιρεθεί⁵⁵.

Η λεηλασία στο Ιράκ κατά τη διάρκεια και μετά από τις πολεμικές επιχειρήσεις και τις συγκρούσεις των αντιμαχομένων παρατάξεων είναι καλά τεκμηριωμένη⁵⁶. Ειδικότερα, η λεηλασία μετά το Δεύτερο Πόλεμο του ΙΡΑΚ το 2003 έκανε μεγάλη καριέρα στους τίτλους των μέσων ενημέρωσης⁵⁷. Οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μουσεία εκτενώς λεηλατήθηκαν⁵⁸. Πολλοί πλιατσικολόγοι ήταν καλά οργανωμένοι, είχαν άμεση πρόσβαση σε χρήματα και όπλα για να υπερκεράσουν τους υπαλλήλους του Τμήματος Αρχαιοτήτων που προσπάθησε να τους σταματήσει. Σε ορισμένες περιπτώσεις αποτελούσε ένα τρόπο για την αντιμετώπιση της φτώχειας που δημιουργήθηκε από τις οικονομικές κυρώσεις μετά τον Πρώτο Πόλεμο του Κόλπου. Ήταν επίσης ένας τρόπος για κάποιον που ασχολούνταν παλιά σε γεωργικές εκτάσεις που στέγνωσαν λόγω της διακοπής των αρδευτικών καναλιών. Αλλά για τους περισσότερους το εύκολο χρήμα⁵⁹. Καθώς λοιπόν η σύγκρουση στη Συρία έχει επιδεινωθεί, οι άνθρωποι άρχισαν να αναρωτιούνται αν το ίδιο θα συμβεί και εκεί.

Η λεηλασία στη Συρία αποτελεί αδίκημα που επισύρει σκληρές ποινές - ποινή φυλάκισης 15 χρόνια - καθώς οι αρχές προσπαθούν να προστατεύσουν την πολιτιστική τους κληρονομιά τους. Η κυβέρνηση διέρρευσε ένα υπόμνημα που παρουσιάστηκε και από την ομάδα Patrimoine Syrien (Παράρτημα Α - Υπόμνημα σχετικά με τις Λεηλασίες). Στόχος ήταν να δείξει ότι οι αρχές γνώριζαν τα προβλήματα και ότι έχουν λάβει κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπισή τους. Το υπόμνημα ανέφερε ότι οι ένοπλες συμμορίες που δραστηριοποιούνται στη Συρία προσελκύονται από τις αρχαιότητες και ότι η προστασία απαιτείται για κάθε ένα τόπο ξεχωριστά.

Ωστόσο, μέχρι τις αρχές του έτους το υπόμνημα αυτό, επειδή ήταν στα αγγλικά, δεν συγκέντρωσε την προσοχή των μέσων ενημέρωσης, αλλά το αραβικό αντίστοιχο έγγραφο σε τοπικό και στη συνέχεια σε διεθνές επίπεδο⁶⁰.

Σε μια κατά προσέγγιση μετάφραση είναι όπως παρακάτω⁶¹:

Προς: Υπουργό Επικοινωνιών και Τεχνολογίας
Υπουργός του Πολιτισμού
Υπουργός των Οικονομικών
Διευθνή της Κεντρικής Τράπεζας Συρίας

Έχουμε λάβει τις ακόλουθες πληροφορίες:

«ομάδες εγκληματιών σκοπεύουν να εισέλθουν στη Συρία. Έχουν ήδη μεταφέρει στη χώρα εργαλεία υψηλής τεχνολογίας και εξοπλισμό δορυφορικών επικοινωνιών για να επικοινωνούν με τους συνεργούς τους. Αυτοί οι εγκληματίες είναι εξειδικευμένοι στην κλοπή παλαιών χειρογράφων και αρχαιοτήτων, στη λεηλασία των μουσείων και τραπεζών. Το δίκτυο αυτό επιχειρεί στο Ιράκ και η Λιβύη. Στόχος του είναι να επιτεθεί σε τράπεζες και ταχυδρομεία κατά τις επόμενες ημέρες. "Παρακαλούμε να ενισχυθούν τα μέτρα ασφαλείας εγκαθιστώντας νέες πόρτες ασφαλείας, συστήματα συναγερμού και κάμερες παρακολούθησης που δεν είναι ορατές, να εξασφαλιστεί η επαύξηση της επιτήρησης των κτιρίων και των εργασιών σε αυτά.

Παρακαλούμε να μας ενημερώσετε για τις ενέργειες σας που υλοποιήθηκαν.

Δαμασκό στις 07/07/2011

ο κ. Πρωθυπουργός

Με μία ανώνυμη δήλωση που δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα της ομάδος Patrimoine Syrien 62 υπογραμμίστηκε ότι οι αρχές της Συρίας έχουν μεταφέρει από το Μουσείο του Χαλέπι αντικείμενα σε ένα ασφαλές μέρος, ένα σοφό μέτρο πρόληψης για να προστατευτούν πολλές από τις πιο πολύτιμες αρχαιότητες. Αυτό επιβεβαιώθηκε αργότερα από τον κ Sakhel, Διευθυντή των Μουσείων στη Συρία, σε μια συνέντευξη τύπου τον Απρίλιο: οι αρχές είχαν αρχίσει την αφαίρεση των πολύτιμων αντικείμενων από τα μουσεία για να τα προστατεύσουν από τους κλέφτες ή την καταστροφή. Ένα σχέδιο ήταν σε εξέλιξη για να τα αποθηκεύσει 63 στη Κεντρική Τράπεζα. Ωστόσο είναι άγνωστο, αν αυτό έγινε τον Σεπτέμβριο του 2011, όπως πρότεινε η ομάδα Patrimoine Syrien, ή αν αυτό ήταν μια αντίδραση στη μέχρι τότε λεηλασία.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων εννέα μηνών, και με αυξανόμενη συχνότητα, οι εκθέσεις κυκλοφορούν για τις λεηλασίες σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους. Στη συνέντευξη, ο Sakhel Διευθυντής των Μουσείων στη Συρία είπε 64:

«Η Συρία δεν έχει εξερευνηθεί πλήρως από τους αρχαιολόγους, γι αυτό όπου και αν σκάψει κάποιος κάνει και μια ανακάλυψη ... Πιστεύω ότι τα άτομα που κάνουν τις λεηλασίες είναι οι ντόπιοι. Το κάνουν μόνο για το οικονομικό όφελος και το κέρδος. Αυτοί βέβαια νοιάζονται ελάχιστα για τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας».

Παρά το γεγονός ότι η λεηλασία πραγματοποιείται συχνά από τους κατοίκους της περιοχής, οι κλοπές γίνονται κατά παραγγελία είτε από άτομα που εμπλέκονται στη σύγκρουση είτε από πληρωμένους επαγγελματίες και ομάδες παρανόμων (του εσωτερικού ή του εξωτερικού). (Βλέπε προηγούμενους δείκτες 45-51).

Σύμφωνα με έναν δημοσιογράφο ο οποίος άφησε τη Συρία, στο τέλος του Μαρτίου 65 το **Μουσείο της Χομς (Homs)** λεηλατήθηκε και εκφράστηκαν ανησυχίες για τα άλλα μουσεία, αν και αυτό δεν έχει επιβεβαιωθεί.

Το **Μουσείο της Χάμα** λεηλατήθηκε το περασμένο καλοκαίρι: σε μια σχετική έκθεση που χρονολογείται από την 21ης Ιουλίου 2011, η ομάδα Patrimoine Syrien δείχνει ένα άγαλμα που αφαιρείται από το μουσείο (παρόλο που δεν συμμερίζονται το γεγονός αυτό μέχρι πρόσφατα) 66 . Το συνοδευτικό κείμενο και η μετάφραση του είναι στο Παράρτημα Β –Τα στοιχεία του κλεμμένου αγάλματος. Η κλοπή έγινε γύρω στις 14 Ιουλίου 2011 και σύμφωνα με την έκθεση πραγματοποιήθηκε μέσα από το μουσείο. Οι πόρτες ήταν άθικτες, γεγονός που υποδηλώνει ότι το προσωπικό του μουσείου ήταν υπεύθυνο γιατί θα απαιτείτο ένα κλειδί. Λόγω του αποκλεισμού που υπήρχε στη Χάμα κατά εκείνη τη χρονική στιγμή, δεν ήταν όλο (ή ίσως όχι) **το προσωπικό του μουσείου παρόν εκείνη την ημέρα ή ήταν αυτό το ίδιο που επέτρεψε να γίνει η κλοπή.**

Ένα χρυσό **Αραμαϊκό άγαλμα από τον 8ο αιώνα π.Χ.**, είχε κλαπεί το οποίο πρέπει να δεν έχει ανακτηθεί ακόμα: ήταν στο "Most Wanted" λίστα της Ιντερπόλ τον Δεκέμβριο του 2011(Σχήμα3).Στη συνέντευξη του ο Sakhel είπε ότι αντίκες όπλα προφανώς έχουν επίσης κλαπεί 67.

Έχουν επίσης εκφράσει ανησυχίες 68 σχετικά με τα:

- Μουσείο της **Deir Ez-Zor**
- Περιφερειακό Μουσείο στην **Idlib**,

- **Μουσείο της Απάμειας (al-Nu'man Ma'aret).** Αυτό το τελευταίο είχε προσβληθεί όπως είχε επιβεβαιωθεί από την DGAM σε μια πρόσφατη δήλωσή που δόθηκε στο τμήμα Συρίας των Αραβικών Νέων (Arab News) 69, και μάλιστα ότι λεηλασία του έχει επιχειρηθεί αρκετές φορές⁷⁰.
- **Περιφερειακό Μουσείο της Raqqa, Qala'at Jabar .** Το Μουσείο αυτό το έκλεψαν την 1η Μαΐου, και 17 αντικείμενα εκλάπησαν συμπεριλαμβανομένων και 7 ειδωλίων (τρία της θεάς Ιστάρ) και άλλα κεραμικά.

Ανεξέλεγκτες / Παράνομες Κατασκευές και Κατεδαφίσεις

Η έλλειψη ασφάλειας και **αλλαγή στις προτεραιότητες των υπευθύνων της επιβολής του νόμου**, που είναι το αποτέλεσμα των εκτεταμένων συγκρούσεων στη Συρία τα τελευταία χρόνια επέτρεψε την παράνομη κατεδάφιση των προστατευμένων μνημείων αλλά και την κατασκευή έργων χωρίς άδεια των αρχών.

Η **ανεξέλεγκτη οικοδομική ανάπτυξη αποτελούσε το μόνιμο κίνδυνο** για τα Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, όπως αναφέρεται σε διάφορα έγγραφα της UNESCO.

Ο κίνδυνός αυτός αναφερόταν για την Παλμύρα και τους Αρχαιολογικούς Οικισμούς της Βόρειας Συρίας, αν και οι αρχές φαινόταν ότι ήταν πρόθυμες να προσπαθήσουν και να τον σταματήσουν.

Στην τεκμηρίωση για την αξιολόγηση της πρότασης να συμπεριληφθούν οι Αρχαιολογικοί Οικισμοί της Βόρειας Συρίας στα Μνημεία της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO για το 2011, αναφέρεται για παράδειγμα:

"ICOMOS σημειώνει ότι: η ανοργάνωτη ανάπτυξη των μικρών οικισμών θα μπορούσε να έχει γρήγορα αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο της ιδιοκτησίας και της διατήρησης των οικισμών. Έχει ανακοινωθεί ότι ένα έργο οικιστικής ανάπτυξης από μια μεγάλη εταιρεία ακινήτων εντός των ορίων του Πάρκου αριθ. 3, που δεν απέχει πολύ από το μεγαλύτερο αρχαιολογικό χώρο της **Sinkhar**, σταμάτησε μόλις την τελευταία στιγμή»¹⁰³ Σε μια έκθεση επίσης, που δημοσιεύθηκε από το Ταμείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς του περασμένου έτους σχετικά με τις ζημιές σε τόπους πολιτισμού της Συρίας σε καιρό ειρήνης, δηλώθηκε ότι η **οικιστική ανάπτυξη ήταν μια σημαντική απειλή** για¹⁰⁴.

Σύμφωνα με μια πρόσφατη δήλωση του DGAM που δόθηκε κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης αναφέρεται ότι Μπόσρα, ειδικότερα, έχει «υποστεί πολλές παράνομες κατασκευές»¹⁰⁵.

Στην ιστοσελίδα της ομάδας Patrimoine Syrien έχει αναρτηθεί **Κατάλογος Παράνομων Οικοδομικών Επεμβάσεων** κατά την διάρκεια της κρίσης και έχει όπως παρακάτω 106:

Στις περιοχές των οικισμών **Der'a, Tell Ash'ari, Nawa Hauran; Tell Umm; Tafas, Da'al**, και στην αρχαία πόλη του **Sahm al-Golan**, στην αρχαία πόλη της **Matta'iyā** , όπου ελήφθησαν ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα για τα νέα κτίρια

Σε πολλές περιοχές στην επαρχία **Quneitra**, όπου η τοπική διαχείριση της Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων (DGAMS) εκμεταλλεύτηκε την κατάσταση και σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές της Quneitra, τοποθέτησε την κατασκευή των έργων εκτός από τις προστατευόμενες περιοχές για την άγρια φύση και την πολιτιστική κληρονομιάς.

Οι Αρχαιολογικοί Οικισμοί της Βόρειας Συρίας (επί της Οροσειράς των Ασβεστολιθικών Ορέων του Βήλου) και ιδίως των οικισμών στην επαρχία της Ιντλίμπ και του Χαλεπίου.

Στις Ανατολικές Επαρχίες και από της Jezireh μέχρι Hassakeh, ιδίως σε:

- Φρούριο Hamoukar
- Πολλά περιοχές κοντά στα ιρακινά / τουρκικά σύνορα τοποθεσίες

Στην επαρχία Deir ez-Zor, συμπεριλαμβανομένων:

- Φρούριο Ashara (αρχαία Terqa),
- Φρούριο Sheikh Hamad (αρχαία Dur Katlimmu)

Μερικές περιοχές της Κλασικής Περιόδου στη μεσαιάς κοιλάδα του Ευφράτη, για παράδειγμα

- Raqqa,
- οι θέσεις του Sura (el-Hammam),
- Sheikh Hassan

και άλλοι για τους οποίους δεν έχουμε ακόμη έχουν άμεσες αποδείξεις "

Άλλες Ζημιές και Ανεπανόρθωτες Καταστροφές

Σε μια δήλωση που δόθηκε στη Συριακο-αραβικό Δίκτυο Ειδήσεων η Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Μουσείων, δήλωσε ότι " τα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς στη Δαμασκό, Χαλέπι, παλαιά Μπόσρα, Παλμύρα, ακρόπολη του Σαλαντίν και το Κάστρο των Ιπποτών έχουν γίνει στόχος τρομοκρατικών ομάδων."¹⁰⁷. Δυστυχώς, η έκταση και το είδος των ζημιών είναι άγνωστα.

Σε μια ανακοίνωση από Patrimoine Syrien¹⁰⁸ δηλώθηκε ότι η από 3χιλ π.Χ πόλη της **Ebla (Tell Mardikh)** «έχει υποστεί μεγάλες ζημιές, όταν μετατράπηκε σε πεδίο μάχης από τον νομιμόφρονα στρατό εναντίον των λιποτακτών του». Αυτό πάρηκε από άλλα δίκτυα ειδήσεων¹⁰⁹, αλλά δεν διατίθενται περαιτέρω πληροφορίες. Παρόμοια τύχη είχε υποστεί από την περιοχή της Μέσης Αρχαιότητας **Acheulean της Latamnéné**¹¹⁰: η σύγκρουση έχει εμφανώς καταστρέψει και υποβαθμίσει την περιοχή, αλλά και πάλι δεν διατίθενται περαιτέρω πληροφορίες. (Η ιστοσελίδα πιστεύει ότι η περιοχή έχει ιστορία περισσότερο από χίλια χρόνια, και περιέχει μερικά από τα πρώτα στοιχεία της πρώιμης ανθρώπινης ανάπτυξης και της χρήσης του εργαλείου).

Εντός επαρχία **Χάμα**, μια ιστορική γέφυρα στον ποταμό **Ασή Assi**, η οποία συνδέει τις πόλεις **Khattab** και **Balhasin**, έχει καταστραφεί ¹¹¹.

Αυτό που ανησυχεί ιδιαίτερα τον καθηγητή **Abdulkarim** και το επιτελείο του είναι ότι, κατά το τελευταίο έτος οι λεηλασίες έχουν γίνει πλέον πολύ μεγάλης κλίμακας. Λέει ότι υπάρχει «μια μαφία από την Τουρκία, το Ιράκ και το Λίβανο, που έχει προσλάβει εκατοντάδες άτομα για να απογυμνώσουν τους αρχαιολογικούς χώρους και τις θέσεις που έχουν αξία». Μεταξύ των άλλων στη περιοχή των **Αρχαίων και Βυζαντινών Οικισμών** (που είναι γνωστοί ως οι **Νεκρές Πόλεις στην επαρχία της Idlib στη Βόρεια Συρία** που κάποτε ευημερούσαν και στη συνέχεια εγκαταλείφθηκαν μυστηριωδώς 1.000 χρόνια πριν), υπάρχουν σαφείς ενδείξεις

ότι οι κλέφτες έχουν φέρει μαζί τους ειδικούς εμπειρογνώμονες επί των αρχαιοτήτων που τους υποδεικνύουν τα καλύτερα μέρη για να σκάψουν, πηγαίνοντας από την ευκαιριακό στο συστηματικό τρόπον των ανασκαφών.

Ακόμα χειρότερη είναι η κατάσταση στον **Ευρωπό** (το Αρχαίο και κατόπιν Βυζαντινό **Φρούριο του Ανατολικού Συνόρου της Αυτοκρατορίας στον Ευφράτη** ποταμό - Dura-Europos), όπου συνεχίζουν τις παράνομες ανασκαφές πάνω από 300 άτομα. Μια έκθεση από την Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Συρίας λέει ότι οι προσπάθειες που έγιναν από τις τοπικές κοινότητες για να σταματήσει το σκάψιμο εδώ απέτυχαν και βαρέα σκαπτικά μηχανήματα χρησιμοποιούνται χωρίς καμιά προφύλαξη. Η έκθεση λέει ότι λαθρανασκαφές «οδήγησαν στην καταστροφή του 80 τοις εκατό του χώρου, καθώς οι δράστες σκάβουν τρύπες που μπορεί εύκολα να φτάσουν τα τρία μέτρα σε βάθος".

Για κάποιους Σύριους, συχνά πολύ καλά οπλισμένους στις ρημαγμένες από τον πόλεμο και φτωχές περιοχές, η λεηλασία των αρχαιοτήτων έχει γίνει μια πλήρους απασχόλησης εργασία. Στα τεράστια τμήματα της χώρας, που βρίσκονται εκτός ελέγχου από το κράτος, υπάρχει συνολική αναταραχή με τις ληστείες και τις απαγωγές να είναι πολύ κοινό θέμα. Οι διοικητές των επαναστατών, ακόμα κι αν ήθελαν και το πίστευαν, δεν πρόκειται να δώσουν προτεραιότητα στην προστασία των αρχαίων μνημείων.

Ο σκόπιμος βομβαρδισμός από το Στρατό της Αντιπολίτευσης και από άλλες ομάδες **τζιχάντ των βυζαντινών ψηφιδωτών και των αρχαίων αγαλμάτων, γιατί τα θεωρούν «βλάσφημα»** θα επιταχύνει την ταχύτητα της καταστροφής των αρχαιοτήτων. Και παρόλο που αυτές έχουν διασωθεί από εισβολές και πολέμους για 5.000 χρόνια, πολύ σύντομα θα γίνουν κομματάκια που δεν θα διαφέρουν από τις άλλες πέτρες της Συρίας.

Καθηγητής Abdulkarim παραπονιέται ότι έχει λάβει πολύ λίγη διεθνή βοήθεια για την πρόληψη της λεηλασίας της πλούσιας κληρονομιάς της Συρίας.

Τμήμα 2

Οι Περιοχές της Ελληνικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς που βρίσκονται σε Κίνδυνο από τη Σύγκρουση στη Συρία.

- ❖ **Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO – Τα αρχαία και βυζαντινά χωριά της Βόρειας Συρίας**
- ❖ **Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO –**
- ❖ **Πόλεις-Οχυρά και Φυλάκια του Ανατολικού Συνόρου της Ρωμαϊκής και Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.**
- ❖ **Προτιθέμενο Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO: Η Απάμεια και η Ακρόπολη της.**
- ❖ **Μνημείο Εθνικής Κληρονομιάς : Qal'at al-Shmemis (alt. Selemiye, Salamyeh) .**
- ❖ **Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO: Παλμύρα**

Τμήμα 2Α

- **Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO – Τα αρχαία και βυζαντινά χωριά της Βόρειας Συρίας**

Αρχαιολογικοί Οικισμοί της Βόρειας Συρίας (Νεκρές Πολιτείες) βρίσκονται Δυτικά από το Χαλέπι και πάνω στο ένα **Ασβεστολιθικό Οροπέδιο του Βήλου**.

Τα Αρχαία Οικισμοί της Βόρειας Συρίας, που είναι περίπου 40 Οικισμοί και ομαδοποιούνται σε **8** (οκτώ) **Πολιτιστικά Πάρκα** που βρίσκονται στη Βόρειο-Δυτική Συρία και στα σύνορα με την Τουρκία. Τα βουνά που αποτελούν αυτό το οροπέδιο, περιλαμβάνουν τα :

- **Jebel Sem'an (Πάρκο Νο 1,2 και 3) (Ντζεμπέλ Σεμάν)**
- **Jebel al-A'la (Πάρκο Νο 6) (Ντζεμπέλ αλ Αλά)**
- **Jebel Barisha (Πάρκο Νο 7) (Ντζεμπέλ Μπαρίχα)**
- **Jebel Wastani (Πάρκο Νο 8) (Ντζεμπέλ Βαστανί)**
- **Jebel Zawiyé (Πάρκο Νο 4 και 5) (Ντζεμπέλ Ζαυγιέ)**

Όπως οι όγκοι του Χαουράν (Hauran) και του Ντζεμπέλ ελ Αράμπ (Djebel el-'Arab) στη νότια Συρία, έτσι και το ασβεστολιθικό οροπέδιο του Βήλου στο Βορρά ήταν εύφορο, πλούσιο και πυκνοκατοικημένο για πολλούς αιώνες, παρά την φαινομενικά ακριτική του θέση. Παρέχουν μια αξιόλογη μαρτυρία για την αγροτική ζωή της ύστερης αρχαιότητας και κατά της Βυζαντινής περιόδου.

Περίπου **εφτακόσια (700) χωριά**, πολλά από τα οποία διατηρούνται σε άριστη κατάσταση μέχρι σήμερα, είναι διάσπαρτα σε αυτή την περιοχή. Χτισμένα από δόμους ασβεστόλιθου, κομμένους με ακρίβεια, απαρτίζονταν από συστάδες σπιτιών και περιστασιακά κάποια δημόσια κτήρια, όπως εκκλησίες, λουτρά, ξενώνες ή ταβέρνες, που διαχωρίζονταν από στενούς ελικοειδείς δρόμους και ακανόνιστες ανοιχτές πλατείες. Φαίνεται ότι οι γεωργοί

επένδυναν μεγάλο μέρος του πλούτου τους σε **κομψά κτήρια**, που συνήθως περιλάμβαναν την κυρίως οικία και διάφορα βοηθητικά κτίσματα, όπως **πατητήρια κρασιού και ελαιοτριβεία**. Τόσο το σπίτι όσο και τα προσκτίσματα έβλεπαν σε μία αυλή και επικοινωνούσαν με τον εξωτερικό χώρο από μία μόνο πόρτα.

Εδώ μεμονωμένοι **αγρότες** ευημερούσαν χάρη στα ποικίλα προϊόντα (ελαιόλαδο, κρασί, δημητριακά, φρούτα και λαχανικά) που παρήγαν, το πλεόνασμα των οποίων πουλούσαν στην κτηνοτροφία, και στην πάγια τακτική τους να αψηφούν τους αυτοκρατορικούς φοροεισπράκτορες. Παρέχουν μια αξιόλογη μαρτυρία για την αγροτική ζωή της **Υστερης Αρχαιότητας** και της **Βυζαντινής Περιόδου**.

Το πολιτιστικό τοπίο των χωριών αποτελεί επίσης ένα σημαντικό παράδειγμα της μετάβασης από τον **Αρχαίο Κόσμο** στο παγανιστικό της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και τέλος στο **Βυζαντινό Χριστιανισμό**. Τα απομεινάρια τους απεικονίζουν τις υψηλές τεχνικές επιδόσεις σε όλους τους τομείς της υδραυλικής της τοιχοποιίας και της οχύρωσης και της κατασκευής των τειχών. Ακόμη προσφέρουν μια επιπλέον μαρτυρία για την γνώση των κατοίκων επί της γεωργικής παραγωγής και της ρωμαϊκής αγροτικής οικονομίας.

Τα Οικισμοί, που χρονολογούνται από το 1ο έως τον 7 αιώνα, διαθέτουν ένα εντυπωσιακά καλά συντηρημένο τοπίο και τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα κατοικιών, ειδωλολατρικών ναών, χριστιανικών εκκλησιών, δεξαμενών ύδρευσης, αποχετευτικών συστημάτων, δημόσιων και ιδιωτικών λουτρών κλπ.

Το **κυρίως σπίτι** ήταν συχνά **διώροφο ή τριώροφο**, είχε βεράντες και λίθινες οροφές. Το ισόγειο χρησιμοποιούνταν ως αποθηκευτικός χώρος και στάβλος και οι όροφοι ως ενδιαίτηματα. Κομψά κυμάτια περιτρέχουν τις προσόψεις και πλαισιώνουν τις πόρτες και τα παράθυρα. Όμως, τα περισσότερα σπίτια στερούνταν τις βασικές ανέσεις, όπως θέρμανση και χώρους υγιεινής, και πιθανόν να κατοικούνταν από περισσότερες από μία οικογένειες.

Ο Hugh Kennedy, "ακόμα και η πρωτεύουσα Χαλέπι φαίνεται να ήταν πιο ευημερούσα πόλη υπό τη διάδοχη των Χαμδανιδών δυναστεία των **Μιρντασιδών**, ενώ σύμφωνα με τον Bianquis οι πόλεμοι και οι οικονομικές πολιτικές του Σαΐφ αλ-Ντάουλα συνέβαλαν στην μόνιμη αλλαγή του τοπίου: "καταστρέφοντας τους οπωρώνες και τους περι-αστικούς κήπους, αποδυναμώνοντας τις άλλοτε σφύζουσες **πολυκαλλιέργειες**. Τέλος με τη μετακίνηση από τις συνοριακές στέπες του μόνιμα εγκατεστημένου πληθυσμού τους, οι Χαμδανίδες συνέβαλαν στην διάβρωση της αποψιλωμένης ήδη γης και στην κατάληψη, τον 11ο αιώνα, της αγροτικής γης αυτών των περιοχών από ημι-νομαδικές φυλές".[\[84\]](#)[\[85\]](#)

Εγκαταλείφθηκαν από τους κατοίκους των μεταξύ του 8ου και του 10ου αιώνα.

Καταστροφές στις Περιοχές των Αρχαιολογικών Οικισμών της Βορείου Συρίας

Η Ομάδα Patrimoine Syrien αναφέρει 46 ότι οι διάφορες αρχαιολογικές τοποθεσίες έχουν μετατραπεί σε πεδίο μάχης. Ιδιαίτερα οι:

- Περιοχές των **Αρχαιολογικών Οικισμών της Βορείου Συρίας** μεταξύ Χαλέπι και Ιντλίμπ (Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO) Εκεί στα Αρχαία και Βυζαντινά Χωριά βρήκαν καταφύγιο πολλοί για να

- αποφύγουν την στράτευση και προφανώς προκαλούσαν βλάβες στο Συριακό Στρατό και στην αναζήτησή για τους λιποτάκτες 40-.
- ο Οι Ακροπόλεις σε Μπορζα, Χάμα και Χομς και ιδιαίτερα ο Πύργος των Σταυροφόρων Ιπποτών (Qal Al-Hosn (Crac des Chevaliers).

Οι ειδήσεις δείχνουν ότι ολόκληρα τα ιστορικά κέντρα αλλά και οι παλιές γειτονιές στη Χάμα, το Χαλέπι και τη Λατάκεια έχουν ισοπεδωθεί, αν και αυτό δεν έχει επιβεβαιωθεί⁴⁷.

Η Ομάδα Patrimoine Syrien 48 ισχυρίζεται ότι η αστυνομία και ο στρατός έχουν εφαρμόσει μια στρατηγική εκφοβισμού των ανθρώπων στο εσωτερικό αλλά και του έξω κόσμου, με την στοχοποίηση των ιστορικών κτηρίων και των **αναγνωρισμένων αρχαιολογικών χώρων** (όπως οι αρχαίοι οικισμοί σε **Al-Bara, Sergilla, Μπόσρα**), ακόμη και των ιστορικών κέντρων πόλεων (συμπεριλαμβανομένων των Χομς, Χάμα και Χαλέπι).

Ακόμη το απλό γεγονός της παρουσίας του στρατού σε κατάσταση άμεσης ετοιμότητας για σύγκρουση προκαλεί στη περιοχή καταστροφές.

Αρχαίοι Οικισμοί της Βόρειας Συρίας (C-1348) η έκθεση από το κράτος-μέρος δηλώνει τα εξής:

"ο αντίκτυπος από από την αρχή της κρίσης στα Αρχαία Οικισμοί ήταν περίπλοκη, τα 4 **πάρκα (1-2-5-6)**

Το **Jabal Zawiyeh** και Jabal ιερό Αγίου Συμεών αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο διατήρησης τους από τη παράνομη ανασκαφή, την ακατάλληλη οικοδομική ανάπτυξη όπως: αυθαίρετα κτίρια, διάβρωση του εδάφους, παράνομη κυκλοφορία οχημάτων.

Η έλλειψη ασφάλειας επέτρεψε την παράνομη κατασκευή πολλών έργων εντός των πάρκων αυτών. (**Bara, Συμεών και Rweha**).

Στις αγροτικές περιοχές του Χαλεπιού, οι ένοπλοι έχουν οργανωθεί στρατιωτικά και οχυρώθηκαν στις στρατηγικές θέσεις, συμπεριλαμβανομένης και της **Αρχαίας Κορυφής του ιερού λόφου του Αγίου Συμεών**. Έχουν αναπτυχθεί στρατιωτικά , επίσης, με μερικά από τα χωριά. (Bara και Rweha).

Καταστροφές από Βομβαρδισμούς έχουν παρατηρηθεί σε αρκετές περιοχές, ιδίως σε **Al Bara ,Deir Sunbel, Qal'at Abu Sifian** (Πυραμιδοειδείς τάφοι, το μοναστήρι των χριστιανών μοναχών).

Τα μέρη που είναι γνωστό ότι έχουν υποστεί ζημία είναι: σε **Deir Sunbel, Al-Bara**. (3 τάφοι καταστράφηκαν μέσα στον τάφο της πυραμίδας και 4 διακοσμημένα κιονόκρανα από πέτρα έχουν κλαπεί).

Παράνομες ανασκαφές έχουν γίνει σε πολλά Οικισμοί (Bara, Kafer Aqab).

Στις περιοχές **Sergilla, Shinshrah, Rabia, Majlia, Deir Λόζα και Jaradeh** οι πρόσφυγες έχουν εκ νέου κατοικήσει μέσα στα αρχαία κτήρια και έχουν εγκαταστήσει πάνω στις κολώνες σκεπές για προστασία από την βροχή και έχουν σκάψει στους περιβόλους των αρχαίων χώρων αποχωρητήρια.

Κλοπές και βανδαλισμοί υπάρχουν στην **Sergilla** στο το νέο εξοπλισμό και στο μάνινο των επισκεπτών. Επίσης έχουν σπάσει σε πολλά κομμάτια οι αρχαίες μαρμάρινες επενδύσεις μέσα στον αρχαιολογικό χώρο και το **πέτρινο φέρετρο** που βρίσκεται στην είσοδο του χώρου είχε σπάσει επίσης."

Τμήμα 2B

: Κατεστραμμένες Περιοχές στα Φρούρια του Ανατολικού Ορίου της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

- **Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO – Πόλεις-Οχυρά και Φυλάκια του Ανατολικού Συνόρου της Ρωμαϊκής και Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.**

Τα φρούρια ακολουθούν ακριβώς τον Προκόπιο της Καισαρείας, και στο Βιβλίο Β' του έργου του «Περί των Κτισμάτων» του Ιουστινιανού.

Στους Πρώιμους Βυζαντινούς χρόνους ξανασυναντάμε στη Μεσόγειο την οχυρωμένη πόλη. Τα τείχη συνεισέφεραν στην ανόρθωση της αστικής ζωής από την κρίση του 3ου αιώνα και στον αγώνα για την αντιμετώπιση μελλοντικών απειλών. **Οι οχυρώσεις των πόλεων-φρουριών στο ανατολικό σύνορο με τους Πέρσες (τα όρια των Μηδικών) βρέθηκαν στο επίκεντρο της οικοδομικής δραστηριότητας του Ιουστινιανού, που με μεγάλη ακρίβεια και ενάργεια περιγράφει ένας μάλλον αυτόπτης μάρτυρας,**

ο Προκόπιος της Καισαρείας, στο Βιβλίο Β' του έργου του «Περί των Κτισμάτων» του Ιουστινιανού.

« ..έξ τούτο δὴ μετεστήσατο βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀσφαλείας καὶ κόσμου, ὥστε ἀπάσας εὐδαιμονεστέρας κατὰ πολὺ τανῦν ἢ πρότερον εἶναι, καὶ μηκέτι περι- τὰς τῶν κακουρησόντων βαρβάρων ἐφόδους περιδεεῖς εἶναι, μηδέ τινη μηχανῆ πρὸς τὰς ἐπιβουλάς ὑπόπτως ἔχειν.»

« Ἔτσι, ο βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς μετεγκατάστασε τὴν ἀσφάλεια καὶ τὴν ομορφιά σε αὐτές τις πόλεις. Σήμερα εἶναι ὅλες πολὺ πιο ευημερούσες ἀπὸ ὅ, τι ἦταν στο παρελθόν. Δεν χρειάζεται πλέον οὔτε να φοβούνται τις ἐπιδρομές τῶν ἀχρείων βάρβαρων, οὔτε να εἶναι ἀνήσυχτοι για τις ὑποπτές μηχανορραφίες καὶ τις ἐπιβουλές τους.»

Η Δάρας [(σημ. Kalat Hatim Tai, Τουρκία) και (ρεί δὲ καὶ ποταμὸς ἐκ προαστείου τῆς πόλεως διέχοντος αὐτῆς⁵ σημείου⁶ δυοῖν, ὃ δὴ Κόρδης ἐπικαλεῖται.³ ἐφ' ἑκάτερα δὲ αὐτοῦ σκοπέλω δύο ἀνέχετον ὑπεράγαν σκληρῶ)* η σύγχρονη Amudah, περίπου δώδεκα μίλια νότια του Δάρας.

Η Ράβδιος Ῥάβδιος ὁ Ῥωμαίων ἀγρός.

Το Φρούριο της Αμίδης και τα γειτονικά βοηθητικά της Ἀπάδνας και της πολίχνης Βιρθόν.

Amida ([Greek](#): Ἄμιδα) Amida (Ελληνικά: Ἄμιδα) ἦταν μια ἀρχαία πόλη που βρίσκεται ὅπου η σύγχρονη πόλη Ντιγιαρμπακίρ της Τουρκίας. Οἱ Ρωμαῖοι συγγραφεῖς Ammianus Marcellinus καὶ ο Προκόπιος θεωροῦν ὡς μια πόλη της Μεσοποταμίας, ἀλλὰ αὐτό μπορεῖ να θεωρηθεῖ πιο σωστά ὅτι ἀνήκουν στην Ἀρμενία Μεγάλη. Η πόλη βρισκόταν στη δεξιά ὄχθη του **ποταμοῦ Τίγρη**. Οἱ τοῖχοι εἶναι ευγενή καὶ ουσιαστική, καὶ κατασκευασμένο ἀπὸ τα ερείπια της ἀρχαία οικοδομήματα (δεῖτε Spolia). Ὅπως η θέση εἶναι καλὰ προσαρμοσμένα για μια ἐμπορική πόλη, εἶναι πιθανὸ ὅτι Amida ἦταν μια πόλη της ἰδιαίτερης ἀρχαιότητας.

Τα φρούρια, που βρίσκονται πάνω στα βουνά και σχηματίζουν μια νοητή γραμμή, αρχίζοντας από την πόλη της **Δάρας** και μέχρι ίσα και σε όλη τη διαδρομή προς την **Άμιδα**, αποκατέστησε. Αυτά είναι τα:

- Το φρούριο **Κιφάς**,
- Το φρούριο **Σαυράς**,
- Το φρούριο **Μάργδης**,
- Το φρούριο **Λούρνης**,
- Το φρούριο **Ίδριφθόν**,
- Το φρούριο **Άταχάς**,
- Το φρούριο **Σίφριός**,
- Το φρούριο **Ψιπαλθάς και**
- Το φρούριο **Βανασυμέων**, και επιπλέον
- Το φρούριο **Σινάς**,
- Το φρούριο **Ψάσιος**,
- Το φρούριο **Δαβανάς**.

Το πόλισμα των **Σισαυράνων**. Άλλες πηγές αποκαλούν αυτό το μέρος Sarbanê, ή να χρησιμοποιήσετε διαφορετικές μορφές του ονόματος. Η θέση της είναι προφανώς ότι εκπροσωπείται από τη σύγχρονη Serwan.

Το φρούριο των **Βασιλέων** και η ακρόπολη **Βάρας**. (Σύγχρονη Khanukah)

Η **Θεοδοσιούπολη**. [(σημ αρχικά ονομάζεται Resaina, η σύγχρονη Ras el Ain, Συρία) και τα γύρω αυτής Φρούρια. Σε αυτά τα οχυρά φρούρια περιλαμβάνονται:

- Το φρούριο των **Μαγδαλαθών** με δύο άλλα που πιθανότητα βρίσκονται στα πλευρά του .
- Τα δύο φρούρια στο **Θαννούριος** το Μικρόν και το Μέγα.
- Το φρούριο **Βιμισδεών**
- Το φρούριο **Θήμερες**
- Το φρούριο **Βιδάμας**
- Το φρούριο **Δαυσαρών**
- Το φρούριο **Θιόλλα**
- Το φρούριο **Φιχάς**
- Το φρούριο **Ζαμαρθάς**

Το Φρούριο της **Έδεσσας** [(σημ. η σύγχρονη Urfa, Συρία)

Το Φρούριο των **Καρρών** . [(σημ. η σύγχρονη Harran, λίγα χιλιόμετρα νότια της Έδεσσας κοντά στα ερείπια της Rakkah, Συρία).

Το Φρούριο του **Καλλινίκου** [(σημ. αρχικά είχε το όνομα **Νικηφόριο**, η σημερινή Urfa στη Συρία)

Το Φρούριο στις **Βάτναις**

Το Φρούριο **Μαμβρι** (Mambri=Tall Butnan, Syria)

Το Φρούριο **Σούρα**,³⁶ (Σύγχρονη Suriya, πλησίον el Hammam, δυτικά από το Φρούριο του **Καλλινίκου** (Καλλινίκειον-Callinicum), που βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Ευφράτη.

Η πόλη **Σεργιόπολη** (Σύγχρονη Resafa στη Συρία). Αρχικά ονομάζεται Resaraha , τώρα Rusafa, νότια του Φρουρίου του Καλλινίκου (Callinicum), στο δρόμο από την Παλμύρα. Τα Σχέδια των τμημάτων της οχύρωσης της, οι οποίες είναι χαρακτηριστικές αυτών χτίστηκε από τον Ιουστινιανό στο ανατολικό σύνορο.

Το Φρούριο **Βαρβαλισσός** (Σύγχρονη Μπαλής, στο Εσκή Meskenê στον Ευφράτη, μεταξύ Βέροιας και Καλλινίκου).

Το Φρούριο των **Γαβουλών** (Gaboulôn η σύγχρονη Jabboul, νοτιο-ανατολικά της Βέροιας της Συρίας.

Η πόλη της **Νεοκαισάρειας** (Στις Ευφράτη μεταξύ Barbalissus και Σούρας.)

Η πόλη της **Πεντακομίας** που βρίσκεται στο ποταμό Ευφράτη

Η πόλη **Ευρωπός**, (Σύγχρονη Jerablus, στον Ευφράτη).

Η πόλη **Ημέριον** (Hemerium στον Ευφράτη και κοντά στον Ευρωπό.)

Η πόλη **Ιεράπολη**.(Bambycê, η σύγχρονη Menbidj).

Η πόλη του **Ζεύγατος**

Η πόλη **Νεοκαισάρεια**

Η πόλη της Αντιόχειας (Θεόπολης) Το όνομα άλλαξαν επίσημα μετά το σεισμό της AD 528 (έκδοση Μαλάλας, p443 Βόννη)., αν και το προηγούμενο όνομα (P165)συνεχίστηκε σε κοινή χρήση.

Η πόλη της **Χαλκίδας**. (η σύγχρονη Kinnesrin), η οποία βρίσκεται νότια-δυτικά της Βέροιας (Χαλεπίου), για τις δύο ελληνικές επιγραφές που βρέθηκαν σε αυτό το αρχείο. Η Χαλκίδα πράξεις εκτεταμένη οικοδομική εκτελούνται εκεί, προφανώς για το κύκλωμα τοίχο, Μια άλλη Χαλκίδα (η σύγχρονη Andjar) συνδέονται μεταξύ Βηρυτό και τη Δαμασκό.

Η πόλη **Κύρος** (Σύγχρονη Chorres)

Τμήμα 2Γ

: Κατεστραμμένες Περιοχές

Προστιθέμενο Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO:

Η Απάμεια και η Ακρόπολη της Qal'at al-Mudiq

Η Απάμεια ήταν αρχαία πόλη στη [Συρία](#).

Ιστορία

Την έχτισε στα ερείπια αρχαιότερης περσικής πόλης Φαρνάκης (την οποία επανίδρυσε ο Αντίγονος Α΄ Μονόφθαλμος το 307 π.Χ. σε Πέλλα) δίπλα στον [ποταμό Ορόντη](#) ο [Σέλευκος Νικάτωρ](#), γύρω στο [300 π.Χ.](#), με το όνομα Απάμεια, τιμώντας έτσι τη γυναίκα του [Απάμια](#). Κατά την [Σελευκιδική](#) περίοδο αποτέλεσε το στρατιωτικό κέντρο του ελληνιστικού κράτους της Συρίας, με ιπποφορβείο και 500 ινδικούς ελέφαντες (δώρου του Ινδού ηγεμόνα Σανδρακόττου στον Σέλευκο Α΄). Αποτελέσε τη δεύτερη πρωτεύουσα του βασιλείου.

Εκτεινόταν πάνω σε ένα ομαλό οροπέδιο και στο μέσο της δυτικής πλευράς υψωνόταν η ακρόπολη. Το σχέδιό της ήταν ορθογώνιο και μια κύρια αρτηρία, με κατεύθυνση από Βορρά προς Νότο, το χωρίζε σε δύο τμήματα. Η πόλη τέλος προστατευόταν από ισχυρό τείχος σε σχήμα ακανόνιστου τετραπλεύρου που είχε διαστάσεις 2.100 X 1600 μ. περίπου.^[1]

Η πόλη άκμασε κατά τη [Ρωμαϊκή](#) και τη [Βυζαντινή](#) περίοδο. Έπαιξε ρόλο στην κατάκτηση της Συρίας από τους [Μωαμεθανούς](#) και στους πολέμους των [Σταυροφοριών](#). Είναι επίσης γενέτειρα του μεγάλου [Αραβα](#) ιστορικού Abufida.

Το σημερινό της όνομα είναι Qal'at al Madiq.

Μεγάλος αριθμός αστικών κατοικιών έχουν διασωθεί στην Απάμεια. Αυτά τα πολυτελή αστικά μέγαρα, μερικά από τα οποία έχουν έκταση 6000 τετραγωνικά μέτρα, όπως η αποκαλούμενη Οικία των [Κιονοκράνων](#) με τους Κιλλίβαντες (Console Capitals), σχηματίζουν ομάδες των δύο ή τριών και παρουσιάζουν ομοιομορφία, αφού τα περισσότερα χτίστηκαν ύστερα από τον καταστροφικό σεισμό του 113 μ.Χ. Μία περίστυλη αυλή και ένας μεγάλος χώρος υποδοχής ([τρίκλινος](#)) αποτελούσαν τον πυρήνα του κάθε σπιτιού. Περιβάλλονταν από ιδιωτικά ενδιαιτήματα και βοηθητικούς χώρους κατανομημένους σε δύο ορόφους. Η είσοδος περνούσε από ένα μικρό πρόπυλο που οδηγούσε στην αυλή.

Ο κύριος χώρος υποδοχής βρισκόταν συνήθως στην απέναντι πλευρά της εισόδου. Ήταν ένας ορθογώνιος χώρος, που συχνά κατέληγε σε [αψίδα](#). Κινητά ανάκλιτρα και τραπέζια μπορούσαν σε ειδικές περιστάσεις να μεταφερθούν για δείπνο. Παρόμοιες αλλά μικρότερες τραπεζαρίες χρησιμοποιούνταν για το καθημερινό οικογενειακό φαγητό. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι επίσημες και ανεπίσημες τραπεζαρίες ήταν διαταγμένες η μία δίπλα στην άλλη ή σχημάτιζαν γωνία. Η επίπλωση της τραπεζαρίας αποτελούνταν από ένα ημικυκλικό θρανίο, το στιβάδιο (stibadium), κι ένα ημικυκλικό τραπέζι (το σίγμα) με μαρμάρινη επιφάνεια και ξύλινη βάση. Λευκό μάρμαρο χρησιμοποιούνταν για τις ανεπίσημες τραπεζαρίες και ακριβό, πράσινο, θεσσαλικό μάρμαρο (verde antico) για τις επίσημες. Οι καλεσμένοι έτρωγαν σε ανακεκλιμένη θέση, στηριζόμενοι σε ένα κυλινδρικό μαξιλάρι προς την πλευρά του τραπεζιού. Η τάση του βου αιώνα υπαγόρευε [μαρμαροθέτηση](#) (opus sectile),

δάπεδα και ποδέες τοίχων, η οποία σταδιακά αντικατέστησε τα προγενέστερα ψηφιδωτά.

Το νερό ήταν εξαιρετικά σημαντικό στοιχείο, καθώς συγχρόνως διακοσμούσε και δρόσιζε. Κρήνες διακοσμημένες με αγάλματα και ψηφιδωτά συχνά κάλυπταν ολόκληρους τοίχους. Πολλές οικίες είχαν λουτρά και αποχωρητήρια (όπως η Οικία των Πεσσών), τα οποία προστέθηκαν σε αυτές μετά τους σεισμούς του 526 και 528.

Παραπομπές

[Jump up](#) ↑ Ιωάννης Τραυλός, «Πόλεις των Σελευκιδών», Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών, τομ.Ε', (1974), σελ. 473

Καταστροφές στην Απάμεια

Απάμεια και η ακρόπολη της Qal'at al-Mudiq 30. Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO -Επίσης, η αραβική πόλη γύρω από την ακρόπολη, η οποία είναι γνωστή μέχρι σήμερα τουλάχιστον από τον 16ο αιώνα.

Μπουλντόζες, οι οποίες φέρεται να ανήκουν στον συριακό στρατό, έχουν καταγραφεί ασχολούνται με το σκάψιμο τάφρων στο ανάχωμα της ακρόπολης, ίσως για να δημιουργήσουν καλύτερες θέσεις μάχης για τα άρματα 31 (βλ. Ενότητα 2: p26)

Κατά τη διάρκεια της τρέχουσας σύγκρουσης ο αρχαιολογικός χώρος της Απάμειας έχει προφανώς σε μεγάλο βαθμό καταστραφεί (βλ. ενότητα 1: p10) από αρχαιοκάπηλους χρησιμοποιώντας μηχανήματα διανοίξεως: αφαιρέθηκαν πολλά ψηφιδωτά, καθώς και δύο κεφάλια από στήλες, καθώς και από άλλα, άγνωστα μέχρι στιγμής, ανασκαμμένα ευρήματα.

Έχει συληθεί επίσης το Μουσείο στο Καραβάν Σεράι της πόλης και ένα ρωμαϊκό άγαλμα έχει κλαπεί 128.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ακρόπολη της Απάμειας έχει υποβληθεί σε **παρατεταμένο βομβαρδισμό**.

Επίσης κυκλοφόρησε ένα βίντεο με το **βομβαρδισμό της κιονοστοιχίας**, για τα οποία φημίζεται η Απάμεια - στον κεντρικό δρόμο της πόλης που είναι 1,85 χιλιομέτρων, και ήταν αρχικά επενδυμένο με 1, 200 στήλες, 400 από οποίες έχουν αναπαλαιωθεί και εκ νέου τοποθετηθεί. (σχήμα 17).

Τμήμα 2Δ

: Κατεστραμμένες Περιοχές

- **Μνημείο Εθνικής Κληρονομιάς : Qal'at al-Shmemis (alt. Selemiye, Salamyeh) .**
39

Τμήμα 2Ε

: Κατεστραμμένες Περιοχές της Παλμύρας

Η Παλμύρα

Η θέση της αγκαλιάζει τα ερείπια μιας μεγάλης πόλης, η οποία ήταν ένα από τα σημαντικότερα πολιτιστικά και οικονομικά κέντρα του αρχαίου κόσμου. Μεταξύ του πρώτου και του τρίτου αιώνα, η αρχιτεκτονική και η τέχνη στην Παλμύρα βίωσε την εμπειρία από ένα μίγμα διαφόρων πολιτισμών που είχαν ήδη επηρεαστεί από τις Ελληνικό-Ρωμαϊκές τεχνικές δόμησης σε αρμονία με τα τοπικά έθιμα στη αρχιτεκτονική και την περσική επιρροή.

Την όαση της Παλμύρας

Την όαση της Παλμύρας είναι τόσο παλιά όσο και η Ιστορία. Στην καρδιά της ερήμου Cham Badiya, στους πρόποδες της οροσειράς από άμμο που απλώνεται στον ορίζοντα, υπάρχει μια μοναδική όαση με φοίνικες και κιονοστοιχίες να ξαφνιάζουνε τον επισκέπτη.

Βρίσκεται γύρω από μια ζεστή θειούχα ιαματική πηγή (Afqa) που προσέλκυσε τον αρχαϊκό άνθρωπο να εγκατασταθεί γύρω της. Αυτή αναφέρεται για πρώτη φορά προς το τέλος της πρώιμης εποχής του χαλκού (3100-2100 π.χ.), στα αρχεία της πόλεως Mari (18ος αιώνας π.Χ.), του Emar (14ου αιώνα π.Χ.) και στα Ασσυριακό Βασιλικό Χρονικό (11ο π.Χ. αιώνας). Λόγω της περίπου ίση απόσταση μεταξύ των πόλεων της Συρίας, η όαση αυτή λειτούργησε ως κόμβος των μεταφορών και ήταν η ιδανική και σημαντική στάση για κόσμο των εμπορικών караβανιών, γιατί από εκεί περνούσε ο **δρόμος του μεταξιού**.

Επιπλέον, έχει ένα μεγάλο αριθμό ελαιώνων, φοίνικων και οπωρώνων, που αποτελεί την πρωταρχική πηγή ζωής για τους κατοίκους της πόλης, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Θεωρείται το δεύτερη ιστορική όαση μετά από την Ghouta της Δαμασκού.

Παλμύρα- Στρατόπεδο του Διοκλητιανού

Ήταν μια οχυρωμένη στρατιωτική θέση, ή κάστρο (castrum), χτισμένο σε ένα λόφο στο δυτικό άκρο της πόλης. Είναι γνωστό ως το στρατόπεδο του Διοκλητιανού από την επιγραφή στην κεντρική πύλη που διακηρύσσει ότι ο Διοκλητιανός ήταν αυτός που έδωσε τις εντολές για να μετατρέψει τα ερείπια σε ένα **στρατόπεδο για τις ρωμαϊκές δυνάμεις**.

Η περιοχή χωρίζεται σε κατοικημένη μπλοκ χαρακτηρίζεται από δύο δρόμους, από Ανατολή προς δύση και δύο δρόμους προς το νότο, εκτός από στοές και καταστήματα.

Ναός του Μπάαλ

Η θέση επίσης περιβάλλει το ναό του Μπάαλ καθώς και μια δημόσια πλατεία, που περιέχουν τα ελαιοτριβεία, αρτοποιεία, αποθήκες και στήλη παλαιότερο γνωστό στην πόλη. Στη δυτική πλευρά, υπάρχει μια μεγάλη σκάλα αύξουσα στα ερείπια του ένα πολυτελές κτίριο που είναι γνωστό ως «ναός των προτύπων» όπου κρατήθηκαν πιθανώς η λεγεώνα πρότυπα και όπου ασκούσαν θρησκευτικές τελετές.

Παλμύρα-Wadi al-Quboor (η κοιλάδα των τάφων)

Βρίσκεται νοτιοδυτικά της πόλης Αρχαιολογικό, στον παλιό δρόμο που οδηγεί στη Χομς, που περιέχει δεκάδες νεκροταφεία (1ος αιώνας π.χ. έως τον 3ο αιώνα Μ.Χ.) όλων των τύπων γνωστή στην Παλμύρα, όπως οι τάφοι Πύργος (Elahbel, Yemliko, Atenatan, Kithoth, Yarhai, το οποίο ανακατασκευάστηκε στη Δαμασκό και Shalamallat). Αυτή η περιοχή ήταν πάντα η σκηνή των ανασκαφών από αρκετές αρχαιολογικές αποστολές για σχεδόν 150 χρόνια.

Καταστροφές στην Παλμύρα:

Οι Δορυφορικές Εικόνες των καταστροφών στον αρχαιολογικό χώρο Παλμύρα δείχνουν τις εκτεταμένες παραβιάσεις που έχουν προκληθεί, μάλιστα για το κάθε αρχαίο κτίριο ξεχωριστά, ως αποτέλεσμα των συγκρούσεων στην περιοχή όλα αυτά τα χρόνια.

Σχεδόν 300 άνθρωποι-στην πλειονότητά τους **τζιχαντιστές** και **στρατιώτες** του συριακού καθεστώτος-έχουν σκοτωθεί τον τελευταίο μήνα (Οκτ. 2015) που το Ισλαμικό Κράτος εξαπέλυσε την **επίθεση εναντίον της αρχαίας πόλης Παλμύρας στη Συρία**, ανακοίνωσε σήμερα το Συριακό Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τον απολογισμό του Παρατηρητηρίου, τα θύματα είναι 123 στρατιώτες και πολιτοφύλακες, 115 τζιχαντιστές και 57 άμαχοι, εκ των οποίων δεκάδες εκτελέστηκαν από το Ισλαμικό Κράτος.

Την ίδια ώρα, ο **Συριακός Στρατός** σκότωσε πέντε ηγέτες του Ισλαμικού Κράτους, σε επιχείρηση στην ανατολική Συρία, μετέδωσε η κρατική συριακή τηλεόραση. Οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν χθες ότι οι **Αμερικανικές Ειδικές Δυνάμεις** πραγματοποίησαν επιχείρηση κατά την οποία σκότωσαν έναν Τυνήσιο, που ήταν ηγετικό στέλεχος του Ισλαμικού Κράτους στην ίδια περιοχή της Συρίας. Το Παρατηρητήριο ανέφερε ότι από την επιχείρηση των αμερικανικών δυνάμεων σκοτώθηκαν 32 τζιχαντιστές, εκ των οποίων τέσσερα υψηλόβαθμα στελέχη. Μάλιστα, οι τρεις από αυτούς ήταν Βορειοαφρικανοί.

Η επίθεση της ένοπλης οργάνωσης στην Παλμύρα-γνωστή και ως Ταντμούρ-η οποία βρίσκεται υπό τον έλεγχο των κυβερνητικών δυνάμεων, προκάλεσε ανησυχίες για το αν το Μνημείο αυτό Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco, θα έχει την ίδια τύχη με άλλους αρχαιολογικούς χώρους τους οποίους κατέστρεψαν οι τζιχαντιστές στο Ιράκ.

Ο αρχαιολογικός χώρος της Παλμύρας, μίας από τις σημαντικότερες πολιτισμικές κοιτίδες του αρχαίου κόσμου, βρίσκεται στο νοτιο-δυτικό τμήμα της πόλης.

Η Παλμύρα είναι στρατηγικής σημασίας για το Ισλαμικό Κράτος, καθώς ανοίγει τον δρόμο προς την μεγάλη συριακή έρημο που συνορεύει με την επαρχία Αλ-Ανμπαρ, του Ιράκ, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας ελέγχεται από την τζχαντιστική οργάνωση.

Πρόσφατες εικόνες των ζημιών σε μια σελίδα τάφοι Νοτιοανατολική αρχαιολογικά ερείπια δείχνουν παραβιάσεις κατά το κτίριο ως αποτέλεσμα της παράνομες ανασκαφές και λεηλασίες.

Οι τάφοι πύργου στην περιοχή Tadmor της Παλμύρα

Εικόνα 8: Δορυφορικές εικόνες των τάφων πύργος στην Tadmor.

Αριστερά: Καμία ορατή ζημία (DigitalGlobe 26 Ιουνίου 2015),

Κέντρο: ορατής φθοράς το **τάφος του Iamliku** και ο τάφος της οικογένειας Banai (DigitalGlobe? 27 Αυγούστου 2015),

Δεξιά: **ορατή βλάβη** στο **τάφο του Julius Bolma Aurelius** και τάφος #71 (DigitalGlobe? 2 Σεπτεμβρίου 2015)

Εικόνα 9: Δορυφορική απεικόνιση του Πύργου **Τάφου του Kithoth Tomasu**.

Αριστερά: Καμία ορατή ζημία (DigitalGlobe 26 Ιουνίου 2015),

Δεξιά: **ορατή ζημία** (DigitalGlobe 2 Σεπτεμβρίου 2015)

Εικόνα 10: Δορυφορική απεικόνιση του Τάφο το **Πύργου του Atenatan**.

Αριστερά: Καμία ορατή ζημία (DigitalGlobe 26 Ιουνίου 2015),

Δεξιά: Ορατή η **Πλήρης Καταστροφή** (DigitalGlobe 27 Αυγούστου 2015)

Εικόνα 11: Δορυφορική απεικόνιση του **Τάφου Πύργου του Elahbel**.

Αριστερά: Καμία ορατή ζημία (DigitalGlobe 26 Ιουνίου 2015),

Κέντρο: Καμία ορατή ζημία (DigitalGlobe 27 Αυγούστου 2015),

Δεξιά: Ορατή η **Πλήρης Καταστροφή** (DigitalGlobe 2 Σεπτεμβρίου 2015)

Βυζαντινό Μοναστήρι Mar Elian

Εικόνα 12: Το Βυζαντινό Μοναστήρι Mar Elian προετοιμάζεται για την καταστροφή (ISIL κοινωνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης της 21ης Αυγούστου 2015)

Μέχρι σήμερα αποφεύγεται η Καταστροφή

Ο Ναός του Μπαάλ.

Εικόνα 13: Baalshamin ναός (Michael Danti, 2010)

Εικόνα 14: Η Πλήρης Καταστροφή του ναού Baalshamin (ISIL κοινωνικών μέσων μαζικής ενημέρωσης? 24 Αυγούστου 2015)

Εικόνα 15: Δορυφορικές εικόνες του ναού Baalshamin.

Αριστερά: Καμία ορατή ζημία (DigitalGlobe 26 Ιουνίου 2015),

Δεξιά: **Πλήρης Καταστροφή** (DigitalGlobe 27 Αυγούστου 2015)

Ναός της Μπέλ

Εικόνα 16: Ναός της Bel (Michael Danti, 2010)

Εικόνα 17: Δορυφορική απεικόνιση του ναού της Bel.

Αριστερά: Καμία ορατή ζημία (DigitalGlobe, λαμβάνονται στις 26 Ιουνίου 2015),

Δεξιά: **Πλήρης Καταστροφή** (DigitalGlobe 2 Σεπτεμβρίου 2015)

Επίλογος

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Και Πηγές Πληροφοριών και τα Πνευματικά Δικαιώματα

Ελληνικές Πηγές και Βιβλιογραφία

Ως Έλληνες έχουμε στη διάθεση μας όλη την **αρχαία και βυζαντινή βιβλιογραφία**.

Για μένα οδηγός υπήρξε ο **Προκόπιος της Καισαρείας**, στο Βιβλίο Β' του έργου του «**Περὶ των Κτισμάτων**» του Ιουστινιανού, που περιγράφει με μεγάλη ακρίβεια και γλαφυρότητα τις οχυρώσεις των πόλεων-φρουριών στο ανατολικό σύνορο με τους Πέρσες (**τα ὄρια των Μηδικών**), που βρέθηκαν στο επίκεντρο της οικοδομικής δραστηριότητας του Ιουστινιανού και μεγάλη ενάργεια περιγράφει ως ένας μάλλον αυτόπτης μάρτυρας. Με βάση αυτά συντάχθηκε και το Τμήμα 2B: Κατεστραμμένες Περιοχές στα **Φρούρια του Ανατολικού Ορίου της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας**.

Ο **Χάρτης του Αρχαίου Κόσμου TabulaPeutingeria** (Πιθανόν 450 μ.χ) TabulaPeutingeria (Πιθανόν 450 μ.χ). Η πρώτη έκδοση του έγινε το 1598 από τον Marcus Welser που ήταν συγγενής του Konrad Peutingger. Παρά το γεγονός ότι ο Χάρτης αυτός καταρτίστηκε τον 12^ο ή τις αρχές του 13^{ου} αιώνα, ήταν εμφανές από την πρώτη στιγμή και μετά ότι ήταν το αντίγραφο ενός άλλου αρχαίου χάρτη, που δείχνει σαφώς το **Ρωμαϊκό οδικό σύστημα, μαζί με τις υπεραστικές συνδέσεις προς τα ανατολικά, μέχρι την Ινδία και την Κίνα**. Αρχικά φαίνεται ότι ήταν ένας μεγάλος ρόλος κύλισης, περίπου 34 εκατοστά πλάτος και μήκος περίπου 7 m. Σήμερα αποτελείται από τα έντεκα φύλλα περγαμηνής που φυλάσσονται χωριστά στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Αυστρίας στη Βιέννη. Η αρχή του χάρτη περιέχονται οι περιοχές της δύσης, με τμήματα της Βορείου Αφρικής, την Ισπανία και τη Βρετανία, παρότι ένα τμήμα τους ήδη λείπει από τότε που έγινε το αντίγραφο έγινε. Έτσι χάνονται τα δυτικά τμήματα του αρχαίου κόσμου μας, καθώς και ο τίτλος του χάρτη και πιθανώς και μια αφιέρωση, η οποία θα μπορούσε να είχε βοηθήσει να χρονολογηθεί το αρχαίο πρωτότυπο ακριβέστερα. Αυτό μας επιτρέπει να ημερομηνία σύνθεσης του αρχαίου πρωτοτύπου του Χάρτη του Αρχαίου Κόσμου TabulaPeutingeria μάλλον στο πρώτο μισό του Ε' Αιώνα (Πιθανόν 450 μ.χ).

Σικελιώτης, Διόδωρος. [Ιστορία της Ασσυρίας, των Ινδιών, της Σκιθίας, της Αραβίας και των νήσων του Ωκεανού / Διόδωρος Σικελιώτης](#) · μετάφραση [Αποστόλης Παπανδρέου](#). - Αθήνα : [Γεωργιάδης - Βιβλιοθήκη των Ελλήνων](#), 2003. - 137σ. · 21x14εκ. - (Βιβλιοθήκη των Ελλήνων Ιστορική Βιβλιοθήκη)

Στράβων. [Απαντα 16](#) : Γεωγραφικών ΙΣΤ: Ασσυρία, Βαβυλωνία, Περσία / [Στράβων](#) · επιμέλεια [Φιλολογική Ομάδα Κάκτου](#) · μετάφραση [Πάνος Θεοδωρίδης](#). - Αθήνα : [Κάκτος](#), 1994. - 197σ. · 21x13εκ. - (Αρχαία Ελληνική Γραμματεία: Οι Έλληνες 255)

Μωσαϊκό Δάπεδο της Εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου στο Μαραβά της Ιορδανίας **Τακτικά του Λέοντα ΣΤ' Σοφού** - Βιβλίο Β' Η στρατιωτική πραγματεία του αυτοκράτορα Λέοντα ΣΤ' Σοφού Βιβλίο II Κεφάλαιο Α' : Η προς πόλεμον προπαρασκευή, Αι προ της ημέρας του πολέμου ενέργειαι, Διεξαγωγή του πολέμου του εκδότη)

Άννα Κομνηνή «ΑΛΕΞΙΑΣ», όπου η ιστοριογράφος Άννα Κομνηνή (1083-1153), κόρη του Βυζαντινού αυτοκράτορα Αλεξίου Α' (1081-1118) έγραψε την Αλεξιάδα εν είδει απολογισμού της βασιλείας του πατέρα της, " του Μεγάλου Αλεξίου, του φωτός του σύμπαντος, του ηλίου της Άννας ".

De Grèce, Michel. [Συρία](#) : Ελληνικοί Απόηχοι / [Michel de Grèce](#) · φωτογράφιση [Μαρία Φακίδη, Ντόρα Μηναΐδη, Λίζα Έβερετ](#). - Αθήνα : [Αδάμ - Πέργαμος](#), 1993. Φωτογραφικό οδοιπορικό στη Συρία της τελευταίας δεκαετίας του 20ού αι. Οι φωτογραφίες είναι των: Λίζα Έβερετ, Ντόρα Μηναΐδη, Μαρία Φακίδη και τα κείμενα (σύντομη εισαγωγή και λεζάντες) του Μιχαήλ της Ελλάδας / Michel de Grèce. Περιεχόμενα: Περιπλάνηση στη Συρία (εισαγωγή) σσ. 6-30. Το Φωτογραφικό Μέρος σσ. 31-244 χωρίζεται στα κεφάλαια: «Οι νεκρές πολιτείες» σσ. 34-105, «Κάστρα και φρούρια» σσ. 106-139, «Πόλεις ελληνιστικές, ρωμαϊκές και βυζαντινές» σσ. 140-211, «Χωριά, μοναστήρια και χριστιανικές κοινότητες» σσ. 212-244. Βιβλιογραφία σ. 246. Ευρετήριο (Μ. Φακίδη) σ. 248-250. Σύνολο σελ. 254 (βιβλίο μεγάλου σχήματος, σκληρό εξώφυλλο).

Κωνσταντίνος Γεωργακόπουλος, Η Μικρασία των Ελλήνων!.. Τρίτομο έργο του Καθηγητού της Ιστορίας της Επιστήμης. Οι πόλεις κατατάσσονται με αλφαβητική σειρά σε **21 περιοχές**: Αιολίς, Αν. Θράκη, Βιθυνία, Γαλατία, Ελλήσποντος, Ισαυρία, Ιωνία, Καπαδοκία, Καρία, Κιλικία, Λυδία, Λυκαονία, Λυκία, Μυσία, Παμφυλία, Παφλαγονία, Πισιδία, Πόντος, Προποντίς - Βόσπορος, Τρωάς, Φρυγία. Πολλές από τις περιοχές αυτές ήταν, επί αιώνες, ανεξάρτητα βασίλεια με μεταβλητά σύνορα, ή έγιναν αργότερα Βυζαντινά θέματα. Εκτός από τους πολέμους, **κατά μεγάλα χρονικά διαστήματα, επικρατούσε ειρήνη με περιόδους δημιουργίας.**

Βρανόπουλος, Επαμεινώνδας Α. [Οδοιπορικό στην Συρία](#) : Στη δεύτερη άγνωστη "Μεγάλη Ελλάδα". Προϊστορικός πολιτισμός, Ελληνικός αποικισμός, ελληνιστικές, βυζαντινές, φράγκικες, αραβικές αρχαιότητες. Η επίδραση των αρχαίων Ελλήνων. Οι "Ρουμ Ορτοντόξ". Σύγχρονη Συρία / [Επαμεινώνδας Α. Βρανόπουλος](#). - 4η έκδ. - Αθήνα : [Πελασγός](#), 2

Παπανδρέου, Δημήτριος. [Συρία](#) : Ο κοντινός μας άγνωστος / [Δημήτρης Παπανδρέου](#). - Αθήνα : [Επικοινωνίες Α. Ε.](#), 2002.

Contenau, Georges. [Η καθημερινή ζωή στη Βαβυλώνα και στην Ασσυρία](#) / [Ζωρζ Κοντενώ](#) · μετάφραση [Έλλη Ι. Αγγέλου](#). - Αθήνα : [Παπαδήμας Δημ. Ν.](#), 2007. - 348σ. · 21x14εκ. - (Λαοί και Πολιτισμοί) Αλεξάνδρου, Δημήτρης

[M. Bukaye](#) ν Μπουκαγιέ, Μουνίρ Φώτης. [Στη Συρία το ξημέρωμα αργεί...](#) / [M. Bukaye](#). - 1η έκδ. - Αθήνα : [Αγγελάκη Εκδόσεις](#), 2012. Στη Συρία το ξημέρωμα αργεί...
Ν. [Χαμεντιανοί](#) : Οι Έλληνες της Συρίας / [Δημήτρης Ν. Αλεξάνδρου](#). - Θεσσαλονίκη : [Ερωδίδς](#), 2001.

Δρ. Ποτίτσα Γρηγοράκου: Ο Ελληνιστικός Πολιτισμός Στην Ανατολή
Επιμέλεια (Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου) Τα πρακτικά του διεθνούς συνεδρίου, που έλαβε χώρα πέρυσι στην Αθήνα υπό την Αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας και άλλων επισήμων φορέων, εκδόθηκαν από τον **Πολιτιστικό όμιλο ΠΑΛΜΥΡΑ** με την επιμέλεια της Δρα Ποτίτσα Γρηγοράκου. Το βιβλίο αυτό αποκαλύπτει την διάδοση του ελληνικού πολιτισμού στην Ανατολή κατά την Ελληνιστική Εποχή. Θέμα άγνωστο στους πολλούς γιατί δεν διδάσκεται στη χώρα μας.

Μνήμες Καπαδοκίας: Λαογραφία, πολιτισμός, παράδοση. Τα πρακτικά της Ημερίδας του Πολιτιστικού Καλλιτεχνικού Σωματίου "Εταιρεία Θεάτρου Γ. Κ. Φωτιάδης", και των Ηνωμένων Κοινωνιών Βαλκανίων (USB). Στην ημερίδα συμμετείχαν οι Σ. Κοιμίσσογλου, Βασ. Φαρασόπουλος, Γ. Καρναγιέλης και ο Γ. Λεκάκης με δυο εισηγήσεις, με θέματα: "Αναστενάρια, ένα πανάρχαιο θρακικό έθιμο με αρχέγονες ρίζες στην Καπαδοκία"

και "Συνασός, ο φάρος της Καππαδοκίας". Η ημερίδα έγινε στην Θεσσαλονίκη, στην Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών (23.5.2009). Τα πρακτικά κυκλοφόρησαν τον Μάιο του 2009.

Γεώργιος Α. Λεβενιώτης (2007) Η πολιτική κατάρρευση του Βυζαντίου στην Ανατολή (διδασκαρική διατριβή), Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, Τομέας Αρχαίας, Βυζαντινής και Μεσαιωνικής Ιστορίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.. Το ανατολικό σύνορο και η κεντρική Μικρά Ασία κατά το β' ήμισυ του 11ου αι. **Διδακτορική Διατριβή 2007**. Στο πρώτο στο Μέρος περιγράφει της Ανατολικές Επαρχίες της Αυτοκρατορίας κατά τα Μέσα του 11ου Αιώνα και η Εμφάνιση των Τούρκων, ενώ στο Δεύτερο Μέρος το **Ανατολικό Σύνορο**.

Οι Ξένες Πηγές και η Βιβλιογραφία της Έκθεσης

Η έκθεση αυτή αποτελεί μια αντιπαραβολή των διαθέσιμων πληροφοριών. Βασίζεται σε ένα ευρύ φάσμα πηγών, εκτός της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Συρίας, πολλές από τις οποίες είναι ανεπίσημες ή /μη δυνάμενες να ελεγχθούν.

Η έκθεση αυτή δεν βασίζεται μόνο στις επίσημες πηγές της **Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Συρίας (DGAM)**. Την χρησιμοποιεί όμως ως βάση, γιατί ελπίζεται ότι μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία της συνολικής **βάσης δεδομένων** και γνώσεων σχετικά με την καταστροφή της πολιτιστικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς εκεί. Εδώ θα πρέπει να υπογραμμισθούν οι τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εμπειρογνώμονες της πολιτιστικής κληρονομιάς κατά την διάρκεια των συγκρούσεων στη Συρία.

Στις κύριες πηγές πληροφόρησης περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες ιστοσελίδες από οργανώσεις που ενημερώνουν επί καθημερινής βάσης με τα θέματα της Συρίας.

Ιστοσελίδες

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να δοθεί στις παρακάτω:

Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Μουσείων της Συρίας (DGAM).

Ομάδα στο Facebook - **Le patrimoine archéologique Syrien** « Ενκινδύνω»⁶ (Patrimoine Syrien) - που μοιράζονται πληροφορίες, να αντιπαραβάλλει τα βίντεο των ζημιών στους χώρους του, καθώς και το έργο για την ευαισθητοποίηση των θεμάτων.

Παγκόσμιο Ταμείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Global Network Heritage.

Αρχαιολογικό Ινστιτούτο της Αμερικής

Η ιστοσελίδα για τη Διατήρηση Πρόγραμμα για τη Ληλασία της Κληρονομιάς **Looted Heritage** με Χάρτες και Αναφορές για τις προσβολές του Πολιτισμού και της Ανάπτυξης.

Διάφορα διεθνή μέσα ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης και της Συριακού Αραβικού Πρακτορείο Ειδήσεων,
Αραβικά και άλλα Δίκτυα Ειδήσεων

blogs από τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Αξιολόγηση των Πηγών

Όλες οι πηγές της βιβλιογραφίας και των πληροφοριακών δεδομένων παρατίθενται στο τέλος της έκθεσης, μαζί με τις κατάλληλες διαπιστεύσεις των πνευματικών δικαιωμάτων. Εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά, όταν βέβαια αναφέρονται, όλα τα βίντεο του YouTube διαμοιράστηκαν μέσω της Ομάδας Patrimoine Syrien. Η Ομάδα αυτή θα πρέπει να πιστωθεί αντίστοιχα για το υψηλό της έργο.

Αν και γίνεται κάθε προσπάθεια για άμεση ενημέρωση, οι πληροφορίες για την παρούσα κατάσταση στη Συρία δεν είναι ακόμη σταθερή, και γι αυτό θα συμβούν και οι αναμενόμενες περαιτέρω αλλαγές.

Η **μεταγραφή** των ονομάτων των τόπων και των χώρων έγινε βάση τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν. Καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια για την παρουσίαση των Ελληνικών Ονομασιών των Τόπων. Αλλά τα **τυχόν λάθη** που σίγουρα υπάρχουν στην μεταγραφή των ονομάτων αυτών να θεωρηθεί ως δικό μου λάθος και όχι των πηγών μου, και για αυτό ζητήσω προσωπικά συγγνώμη.

Προειδοποίηση: Πολλά από τα βίντεο και οι φωτογραφίες στη παρούσα έκθεση πιθανό να προστατεύονται για τα δικαιώματα πνευματικής περιουσίας. Δεν αποτελεί αδίκημα να παρουσιάζονται, αφού αποσκοπούν στην ανταλλαγή των στοιχείων για τη διάδοση της γνώσης και για την καλύτερη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Συρίας.

Η έκθεση αυτή αποτελεί μια σύνοψη των αυτών των διαθέσιμων πληροφοριών, που προέρχονται από:

Prof Dr. Maamoun ABDULKARIM, General - Director of Antiquities & Museums «The Archaeological Heritage in Syria During the Crisis» Published by Ministry of Culture-Directorate General of Antiquities & Museums Damascus 2013 www.dgam.gov.sy

Emma Cunliffe, «Damage to the soul: syria's cultural heritage in conflict». Durham University, and the Global Heritage Fund Fellowship 16 may 2012

Websites and Organisations.

Facebook group - Le patrimoine archéologique syrien en danger6 (Patrimoine Syrien)

Global Heritage Fund and Global Heritage Network,

Archaeological Institute of America Site Preservation Program, Looted Heritage, Culture in Development

Syrian Arab News Agency, and other Arabic news networks,

blogs by interested parties.

Προσωπική Εμπειρία του Συντάκτη.

Ο Αντιστράτηγος (ε.α.) Παπαποστόλου Σεραφείμ. (ΣΣΕ 1975),
Για ένα χρόνο (1993-1994), τοποθετήθηκε στο **Βόρειο Ιράκ (Κουρδιστάν)**, ως μέλος της αποστολής UN Guards Contingent IRAQ (UNGCI). Στο επικίνδυνο αυτό περιβάλλον ανεδείχθη ως ο **Διοικητής του ΟΗΕ** (Τομέας Suleimaniyah) Β.Ιρακ.).

Η Ελληνική Αποστολή στο Β.IRAQ θεωρείται ως επιτυχής από την Διοίκηση των UNGCI που επιθυμούσε τη συνέχιση της Ελληνικής Αποστολής και την παραμονή αρκετών από τα μέλη της για μεγαλύτερο διάστημα μετά τον Ιούλιο 94. Τα περισσότερα μέλη της Ελληνικής Αποστολής κατέλαβαν σημαντικές θέσεις στην οργάνωση των UNGCI και ουσιαστικά ο **τομέας της Suleimaniyah διοικείται από τους Έλληνες.**

Η παραμονή των επί **12μηνον εντός επικίνδυνης περιοχής** και η εμπλοκή εν μέσω των πολεμικών συγκρούσεων χωρίς ικανοποιητική προστασία, όπου η απειλή κατά της ζωής είναι άμεση και πολλοί Φρουροί έχουν τραυματισθεί σοβαρά ή έχουν πεθάνει, δημιούργησε αρκετά προβλήματα ανασφάλειας. Ακόμη η δυσκολία στην επικοινωνία με τους οικείους των στην Ελλάδα καθώς και η μη ύπαρξη αποτελεσματικής υποστηρίξεως από τις ελληνικές υπηρεσίες, επέτεινε την ένταση.

Παρόλα αυτά οι Έλληνες απέδειξαν ότι μπορούσαν καλύτερα από τους άλλους να διαχειρίζονται τα πολύπλοκα και ευαίσθητα προβλήματα ασφαλείας. Η Διοίκηση των UNGCI εξέφρασε την ικανοποίηση της για τα έργα των Ελλήνων και έδωσε σ' αυτούς συστατικές επιστολές για την συμμετοχή τους και σε επόμενες αποστολές του ΟΗΕ. Δυστυχώς δεν επιτεύχθηκε για μία ακόμη φορά η επικάλυψη της μίας ελληνικής αποστολής από την άλλη, με αναμενόμενες δυσμενείς επιπτώσεις για την ομαλή είσοδο των νέων μελών.

Παρόλη τη μεγάλη δυσκολία που είχε η σύνταξη και η έγκαιρη αποστολή στο ΥΠΕΞ και το ΥΠΕΘΑ εμπειριστατωμένων εκθέσεων για την κατάσταση ασφαλείας στο Β. Ιράκ (Κουρδιστάν) για την περίοδο εκείνη, οι εκθέσεις αυτές απετέλεσαν την ικανή και ακριβή εικόνα των πραγμάτων για τη περιοχή αυτή. Οι εκτιμήσεις για τα πολιτικά και τα στρατιωτικά θέματα ασφαλείας για την περιοχή αυτή επιβεβαιώνονται συνεχώς, ακόμη και εάν σήμερα έχουν παρέλθει πάνω 25 χρόνια.

Βιογραφικό Σεραφείμ Παπαποστόλου

Αντιστράτηγος ε.α. Επίτιμος Επιτελάρχης του Γ'ΣΣ/NRDC_GRC.

View [Serafeim Papapostolou's profile](#)

View [Σεραφείμ Παπαποστόλου \(Ελληνικά\) Βιογραφικό](#)

Περίληψη

Αντιστράτηγος (ε.α.) Παπαποστόλου Σεραφείμ (ΣΣΕ 1975).

Υπηρέτησε για πάνω από 20 χρόνια στις πλέον ικανές Μονάδες Αρμάτων και Αναγνωρίσεως του Ιππικού και των Θεωρακισμένων της Ελλάδος, Διοικητής Επιλαρχίας της 12ης (EMA) και της Γ' (EAN) στην Θράκη και Υποδιοικητής της 34ης Μ/Κ Ταξιαρχίας στο Κοσσυφοπέδιο.

Για ένα χρόνο (1993-1994), τοποθετήθηκε στο Βόρειο Ιράκ (Κουρδιστάν), ως μέλος της αποστολής του ΟΗΕ [UN Guards Contingent IRAQ (UNGC1)]. Στο επικίνδυνο αυτό περιβάλλον ανεδείχθη ως ο Διοικητής του ΟΗΕ του Τομέα της Σουλεϊμανίας (Suleimaniyah) στο Β. Ιράκ.

Έχει υπηρετήσει στη ΓΕΣ/ΔΙΤ, τμηματάρχης για την βελτίωση του Αρματικού Δυναμικού (1988-1992) της χώρας, καθώς και στη ΓΕΣ/ΔΑΣΠ ως τμηματάρχης για τον Αμυντικό Σχεδιασμό και τον Προγραμματισμό των Εξοπλισμών (1997-1999) και τις Αμυντικές Συνεργασίες με τις άλλες χώρες στο πλαίσιο της ΕΕ (WEAG) και του NATO (NAG).

Από τις αρχές του 1999 τοποθετήθηκε στη Διεύθυνση Επιχειρήσεων (ΓΕΕΘΑ/ΔΕΠΣ) και ήταν ο υπεύθυνος για την συμμετοχή των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων στις Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις στα Βαλκάνια.

Στην περιοχή των Βαλκανίων τοποθετήθηκε για λίγο στην Κροατία (1992) και αργότερα για ένα χρόνο στο Κοσσυφοπέδιο (2000-2001), ως Υποδιοικητής και Επιτελάρχης (της διακλαδικής με 2.330 στελέχη) 34ης Μ/Κ Ταξιαρχίας (ΕΛΔΥΚΟ –Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις Κοσσυφοπεδίου) .

Μετά τον επαναπατρισμό του τοποθετήθηκε Διευθυντής του Εθνικού Κέντρου Χειρισμού των Κρίσεων (Δντης ΚΕΧΙΚ 2001-2003) του ΓΕΕΘΑ από όπου επίσης συνέβαλε στην θεσμική οργάνωση των κρατικών φορέων για να ανταποκριθούν στη κρίση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Έχει υπηρετήσει και για έξι(6) συνολικά χρόνια στα Ανωτάτου επιπέδου και Υψηλής Ετοιμότητας Στρατηγεία του NATO (στο Επιτελείο του NATO HQ στις Βρυξέλλες (1995-97), στο Διακλαδικό Νατοϊκό Στρατηγείο JCSC στη Λάρισα (2003-2004) και στο Στρατηγείο Ταχείας Ανάπτυξης NRDC-SP στη Βαλένθια Ισπανίας (2004-2007) και σε θέσεις με ευθύνη την αμυντική πολιτική της χώρας μας και των συμμάχων, καθώς και την επιχειρησιακή σχεδίαση και την διεύθυνση των συγχρόνων στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ηγήθηκε σε αρκετές περιπτώσεις των Επιτελικών Ομάδων αναγνώρισης, σχεδίασης και παροχής στρατιωτικής εκπαίδευσης κατά την επιτελική τους ανάπτυξη και εργασία σε πολλές από τις πρώην ανατολικές χώρες, αλλά και τη Ρωσία, την Ουκρανία καθώς και την Ιορδανία, το Ιράκ και την Αίγυπτο. Επίσης επισκέφτηκε τα θέατρα επιχειρήσεων στην Αλβανία, τη Κροατία, τη Βοσνία, τη Σερβία, τα Σκόπια (FYROM), το Μαρόκο και τη Σομαλία.

Το 2007 προαχθεί σε Υποστράτηγο τοποθετήθηκε ως Επιτελάρχης στο Γ' ΣΣ στη Θεσσαλονίκη. Επί διετία οργάνωσε την ανάπτυξη των επιχειρησιακών ικανοτήτων του πολυεθνικού αυτού Στρατηγείου του Γ'ΣΣ/(NRDC-GRC). Το 2008 πέτυχε για πρώτη φορά την ανάδειξη του μεταξύ των πλέον ικανών και ταχείας ετοιμότητας (combat ready) Στρατηγείων του NATO. Αυτό βέβαια επιτεύχθηκε τόσο με την ταχεία (σε τρεις ημέρες) θαλάσσια και αεροπορική ανάπτυξη όλων των τμημάτων του στρατηγείου (1200 άτομα από 22 χώρες) σε τρεις περιοχές στη Κρήτη αλλά κυρίως μετά από την εκτεταμένη και επί 15ήμερο επιχειρησιακή αξιολόγηση του από την Ομάδα Επιθεωρητών του NATO (150 άτομα από 15 χώρες).

Το 2009 προήχθη σε Αντιστράτηγο και αποστρατεύτηκε μετά από 38 χρόνια και τιμήθηκε με τον τίτλο του Επίτιμου Επιτελάρχη του Γ'ΣΣ / Nato's Rapid Deployable Corps – Greece (NRDC-GRC), τίτλο βέβαια που φέρει με υπερηφάνεια.

Από την αποχώρησή του από το στράτευμα εργάζεται προκειμένου να επιτευχθεί η κατανόηση των θεμάτων εθνικής ασφάλειας και άμυνας από το ευρύ κοινό. Είναι επί πέντε χρόνια ο Δντής του Σεμιναρίου Στρατιωτικής Κοινωνιολογίας και Διπλωματίας του Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών Ελλάδος (ΙΣΜΕ) και τακτικό μέλος στο Ίδρυμα Διεθνούς Στρατηγικής (Strategy International).

Υπήρξε επί τριετία (2012-2014) ο Εκτελεστικός Διευθυντής της εταιρείας «δ΄ του Κύκνου» που έδρευε στην Κύπρο και που οργανώθηκε εκεί προκειμένου να υλοποιήσει «ακριβώς» όλες τις προϋποθέσεις του περί «Προστασίας Κυπριακών Πλοίων από Πράξεις Πειρατείας και άλλες Παράνομες Πράξεις», Νόμο του 2012, αλλά και των λοιπών νόμων της Δημοκρατίας της Κύπρου καθώς και των Οδηγιών των Διεθνών Θεσμικών Παραγόντων (IMO) της ναυτιλιακής βιομηχανίας.

Θεωρεί ότι μάλλον αποτελεί μεγάλη εύνοια και ικανή τύχη για τον ίδιο το ότι η στρατιωτική (Υπηρεσία) του επιφύλαξε μία ισορροπημένη - χρονικά και ποιοτικά – κατανομή ευθυνών και καθηκόντων καθ' όλη την διάρκεια στη πολύχρονη διαδρομή του, για την επαγγελματική του ολοκλήρωση. Ενάσκησε τις ευθύνες του διοικητή, στις πλέον ικανές Μονάδες Αρμάτων και Αναγνωρίσεως, τα επιτελικά του καθήκοντα σε Γενικά Επιτελεία στο εσωτερικό (ΓΕΣ-ΓΕΕΘΑ-Γ'ΣΣ) και σε Επιτελεία και Στρατηγεία Υψηλής Ετοιμότητας στο εξωτερικό (NATO HQ - Βρυξέλλες, JCSC- Λάρισα, NRDC-SP- Βαλένθια Ισπανίας). Αλλά κυρίως θεωρεί ως υψίστη, την τιμή που του έκανε το Στράτευμα, που του εμπιστεύθηκε προσωπικά την ευθύνη της ηγεσίας των ελληνικών και των πολυεθνικών Στρατιωτικών Τμημάτων, στις περισσότερες από τις στρατιωτικές επιχειρήσεις που συμμετείχε η χώρα μας την τελευταία εικοσαετία. (Ιράκ-Κουρδιστάν – Κροατία – Αλβανία - Κοσσυφοπέδιο και αλλού).